



Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2019 r.

Budgets of local government units in Małopolskie Voivodship in 2019



Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2019 r.

Budgets of local government units in Małopolskie Voivodship in 2019

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Krakowie, Oddział w Tarnowie
Statistical Office in Kraków, Branch in Tarnów

pod kierunkiem
supervised by
Agnieszki Szlubowskiej

Zespół autorski

Editorial team

Lucyna Cuber, Anna Stawarz

Prace redakcyjne

Editorial work

Elżbieta Niemiec, Aneta Stachańczyk

Tłumaczenie

Translation

Anna Dziedzic

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Elżbieta Niemiec

Opracowanie graficzne okładki

Graphic design of the cover

Karolina Rudnik

ISSN 2084-7408

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://krakow.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazuję Państwu publikację „Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2019 r.”, opracowaną przez zespół pracowników Urzędu Statystycznego w Krakowie. Celem opracowania jest prezentacja informacji statystycznych o gospodarce finansowej samorządu terytorialnego województwa małopolskiego. Dane wykorzystane w publikacji pochodzą ze sprawozdawczości Ministerstwa Finansów oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

W opracowaniu zaprezentowano szeroki zakres informacji dotyczących dochodów, wydatków i wyniku finansowego budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego, tj. gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa.

Charakterystyki sytuacji finansowej jednostek samorządowych województwa małopolskiego dokonano na tle kraju z danymi budżetowymi za 2019 r.

Przekazując Państwu niniejszą publikację, składam wyrazy podziękowania wszystkim osobom i instytucjom za przekazane dane i cenne wskazówki, które bezpośrednio wpłynęły na wzbogacenie jej treści. Zwracam się jednocześnie z uprzejmą prośbą o Państwa uwagi, sugestie i wnioski, które pomogą nam w pracach nad kolejnymi opracowaniami z tego zakresu. Mam również nadzieję, że publikacja będzie użytecznym źródłem wiedzy dla wszystkich zainteresowanych tematyką finansów publicznych w województwie małopolskim.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie



Agnieszka Szlubowska

Preface

I present to you the publication “Budgets of local government units in Małopolskie Voivodship in 2019”, prepared by a team of employees of the Statistical Office in Kraków. The purpose of the elaboration is to present statistical information on the financial economy of local government in Małopolskie Voivodship. Data used in the publication come from the reporting of the Ministry of Finance and the Statistics Poland.

The study presents a wide range of information on revenue, expenditure and financial result of local government units budgets of Małopolskie Voivodship, i.e. of gminas, cities with powiat status, powiats and the voivodship.

Characteristics of the financial situation of local government units of Małopolskie Voivodship were made against the background of the country with budget data for 2019.

By forwarding this publication to you, I would like to thank all persons and institutions for provided data and valuable remarks which directly influenced the enrichment of its content. At the same time, I would like to kindly ask you for your comments, suggestions and conclusions that will help us in the work on further studies in this field. I also hope that the elaboration will be a useful source of knowledge for anyone interested in public finance in Małopolskie Voivodship.

Director
of the Statistical Office
in Kraków



Agnieszka Szlubowska

Spis treści

Contents

	<u>Str.</u> <u>Page</u>
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	11
Symbols. Main abbreviations	
Wstęp	12
Introduction	
Synteza	13
Executive summary	15
Rozdział 1. Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego	17
Chapter 1. Financial management of local government units	
1.1. Dochody	17
1.1. Revenue	
1.2. Środki unijne w budżetach jednostek samorządu terytorialnego	19
1.2. European Union funds in budgets of local government units	
1.3. Wydatki	20
1.3. Expenditure	
1.4. Wynik finansowy	21
1.4. Financial result	
1.5. Przychody i rozchody	22
1.5. Revenues and expenses	
1.6. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego	23
1.6. Debt of local government units	
Rozdział 2. Gospodarka finansowa gmin	25
Chapter 2. Financial management of gminas	
2.1. Dochody	25
2.1. Revenue	
2.2. Środki unijne w budżetach gmin	28
2.2. European Union funds in budgets of gminas	
2.3. Wydatki	29
2.3. Expenditure	
2.4. Wynik finansowy	32
2.4. Financial result	
2.5. Przychody i rozchody	33
2.5. Revenues and expenses	
2.6. Zadłużenie gmin	33
2.6. Debt of gminas	
Rozdział 3. Gospodarka finansowa miast na prawach powiatu	35
Chapter 3. Financial management of cities with powiat status	
3.1. Dochody	35
3.1. Revenue	

	<u>Str.</u> <u>Page</u>
3.2. Środki unijne w budżetach miast na prawach powiatu.....	37
3.2. European Union funds in budgets of cities with powiat status	
3.3. Wydatki	38
3.3. Expenditure	
3.4. Wynik finansowy	40
3.4. Financial result	
3.5. Przychody i rozchody	40
3.5. Revenues and expenses	
3.6. Zadłużenie miast na prawach powiatu	40
3.6. Debt of cities with powiat status	
Rozdział 4. Gospodarka finansowa powiatów	42
Chapter 4. Financial management of powiats	
4.1. Dochody	42
4.1. Revenue	
4.2. Środki unijne w budżetach powiatów.....	44
4.2. European Union funds in budgets of powiats	
4.3. Wydatki	44
4.3. Expenditure	
4.4. Wynik finansowy	46
4.4. Financial result	
4.5. Przychody i rozchody	47
4.5. Revenues and expenses	
4.6. Zadłużenie powiatów	47
4.6. Debt of powiats	
Rozdział 5. Gospodarka finansowa województwa	49
Chapter 5. Financial management of the voivodship	
5.1. Dochody	49
5.1. Revenue	
5.2. Środki unijne w budżecie województwa	50
5.2. European Union funds in the voivodship's budget	
5.3. Wydatki	51
5.3. Expenditure	
5.4. Wynik finansowy	51
5.4. Financial result	
5.5. Przychody i rozchody	52
5.5. Revenues and expenses	
5.6. Zadłużenie województwa	52
5.6. Debt of the voivodship	
Uwagi metodologiczne	53
Methodological notes	57

Spis tablic w tekście

List of tables presented in text

	Str. Page
1. Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego według tytułów dłużnych Liabilities of local government units by types of debt	23
2. Zobowiązania gmin według tytułów dłużnych Liabilities of gminas by types of debt	33
3. Zobowiązania miast na prawach powiatu według tytułów dłużnych Liabilities of cities with powiat status by types of debt	40
4. Zobowiązania powiatów według tytułów dłużnych Liabilities of powiats by types of debt	47
5. Zobowiązania budżetu województwa według tytułów dłużnych Liabilities of the voivodship's budget by types of debt	52

Spis tablic załączonych w formacie Excel

List of tables presented in Excel format

I. Dochody, wydatki i wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego Revenue, expenditure and financial result of local government units	
II. Dochody, wydatki i wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w zł Revenue, expenditure and financial result of local government units per capita in PLN	
1 (6). Dochody jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów w 2019 r. Revenue of local government units by types in 2019	
2 (7). Wydatki jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów w 2019 r. Expenditure of local government units by types in 2019	
3 (8). Dochody budżetów gmin według rodzajów, podregionów i powiatów w 2019 r. Revenue of gminas budgets by types, subregions and powiats in 2019	
4 (9). Dochody budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów w 2019 r. Revenue and structure of revenue of cities with powiat status budgets by types in 2019	
5 (10). Dochody budżetów powiatów według rodzajów i podregionów w 2019 r. Revenue of powiats budgets by types and subregions in 2019	
6 (11). Dochody budżetu województwa według rodzajów w 2019 r. Revenue and structure of revenue of the voivodship's budget by types in 2019	
7 (12). Wydatki budżetów gmin według rodzajów, podregionów i powiatów w 2019 r. Expenditure of gminas budgets by types, subregions and powiats in 2019	
8 (13). Wydatki budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów w 2019 r. Expenditure and structure of expenditure of cities with powiat status budgets by types in 2019	
9 (14). Wydatki budżetów powiatów według rodzajów i podregionów w 2019 r. Expenditure of powiats budgets by types and subregions in 2019	
10 (15). Wydatki budżetu województwa według rodzajów w 2019 r. Expenditure and structure of expenditure of the voivodship's budget by types in 2019	
11 (16). Dochody budżetów gmin według działów, podregionów i powiatów w 2019 r. Revenue of gminas budgets by divisions, subregions and powiats in 2019	
12 (17). Dochody budżetów miast na prawach powiatu według działów w 2019 r. Revenue and structure of revenue of cities with powiat status budgets by divisions in 2019	
13 (18). Dochody budżetów powiatów według działów i podregionów w 2019 r. Revenue of powiats budgets by divisions and subregions in 2019	

- 14 (19). Dochody budżetu województwa według działów w 2019 r.
Revenue and structure of revenue of the voivodship's budget by divisions in 2019
- 15 (20). Wydatki budżetów gmin według działów, podregionów i powiatów w 2019 r.
Expenditure of gminas budgets by divisions, subregions and powiats in 2019
- 16 (21). Wydatki budżetów miast na prawach powiatu według działów w 2019 r.
Expenditure and structure of expenditure of cities with powiat status budgets by divisions in 2019
- 17 (22). Wydatki budżetów powiatów według działów i podregionów w 2019 r.
Expenditure of powiats budgets by divisions and subregions in 2019
- 18 (23). Wydatki budżetu województwa według działów w 2019 r.
Expenditure and structure of expenditure of the voivodship's budget by divisions in 2019
- 19 (24). Wynik finansowy budżetów gmin według podregionów i powiatów
Financial result of gminas budgets by subregions and powiats
- 20 (25). Wynik finansowy budżetów miast na prawach powiatu
Financial result of cities with powiat status budgets
- 21 (26). Wynik finansowy budżetów powiatów według podregionów
Financial result of powiats budgets by subregions
- 22 (27). Wynik finansowy budżetu województwa
Financial result of the voivodship's budget
- 23 (28). Dochody i wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca według podregionów i powiatów w 2019 r.
Revenue and expenditure of gminas budgets per capita by subregions and powiats in 2019
- 24 (29). Dochody i wydatki budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2019 r.
Revenue and expenditure of cities with powiat status budgets per capita in 2019
- 25 (30). Dochody i wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca według podregionów w 2019 r.
Revenue and expenditure of powiats budgets per capita by subregions in 2019
- 26 (31). Dochody i wydatki budżetu województwa na 1 mieszkańca w 2019 r.
Revenue and expenditure of the voivodship's budget per capita in 2019
- 27 (32). Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów gmin według podregionów i powiatów
Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of gminas budgets by subregions and powiats
- 28 (33). Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów miast na prawach powiatu
Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of cities with powiat status budgets
- 29 (34). Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów powiatów według podregionów
Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of powiats budgets by subregions
- 30 (35). Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetu województwa
Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of the voivodship's budget
- 31 (36). Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych w 2019 r.
Revenue and costs of local government budgetary establishments in 2019
- 32 (37). Zobowiązania gmin według podregionów i powiatów
Liabilities of gminas by subregions and powiats
- 33 (38). Zobowiązania miast na prawach powiatu
Liabilities of cities with powiat status
- 34 (39). Zobowiązania powiatów według podregionów
Liabilities of powiats by subregions

- 35 (40). Zobowiązania budżetu województwa
Liabilities of the voivodship's budget
- 36 (41). Jednostki samorządu terytorialnego województwa małopolskiego na tle kraju według wybranych wskaźników budżetowych w 2019 r.
Local government units of Małopolskie Voivodship against a background of Poland by selected budgetary rates in 2019

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
1. Struktura dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów	17
Structure of total revenue of local government units by types	
2. Dochody ogółem i własne jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca	18
Total revenue and own revenue of local government units per capita	
3. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego	19
Rate of profitable financial independence of local government units	
4. Struktura środków unijnych w budżetach jednostek samorządu terytorialnego	20
Structure of European Union funds in local government units budgets	
5. Struktura wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów	21
Structure of total expenditure of local government units by types	
6. Finansowanie deficytu jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r.	22
Financing of deficit of local government units in 2019	
7. Wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r.	24
Debt ratio of local government units in 2019	
8. Struktura dochodów ogółem budżetów gmin według rodzajów	26
Structure of total revenue of gminas budgets by types	
9. Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według rodzajów	30
Structure of total expenditure of gminas budgets by types	
10. Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według działów	32
Structure of total expenditure of gminas budgets by divisions	
11. Struktura dochodów ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów	35
Structure of total revenue of cities with powiat status budgets by types	
12. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej miast na prawach powiatu	36
Rate of profitable financial independence of cities with powiat status	
13. Dochody i wydatki na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w 2019 r.	37
Revenue and expenditure per capita in cities with powiat status in 2019	
14. Struktura wydatków ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów	38
Structure of total expenditure of cities with powiat status budgets by types	
15. Struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu według działów	39
Structure of expenditure of cities with powiat status budgets by divisions	
16. Wskaźnik zadłużenia miast na prawach powiatu	41
Debt ratio of cities with powiat status	
17. Struktura dochodów budżetów powiatów według rodzajów	42
Structure of revenue of powiats budgets by types	

18.	Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej powiatów	43
	Rate of profitable financial independence of powiats	
19.	Struktura wydatków ogółem budżetów powiatów według rodzajów	45
	Structure of total expenditure of powiats budgets by types	
20.	Struktura wydatków ogółem budżetów powiatów według działów	46
	Structure of total expenditure of powiats budgets by divisions	
21.	Wskaźnik zadłużenia powiatów w 2019 r.	48
	Debt ratio of powiats in 2019	
22.	Struktura dochodów ogółem budżetu województwa według rodzajów	49
	Structure of total revenue of the voivodship's budget by types	
23.	Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej budżetu województwa	50
	Rate of profitable financial independence of the voivodship's budget	
24.	Struktura wydatków budżetu województwa według rodzajów	51
	Structure of expenditure of the voivodship's budget by types	

Spis map

List of maps

1.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2019 r.	25
	Total revenue per capita in gminas in 2019	
2.	Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej gmin w 2019 r.	27
	Rate of profitable financial independence of gminas in 2019	
3.	Środki unijne w budżetach gmin na 1 mieszkańca w 2019 r.	29
	European Union funds in budgets of gminas per capita in 2019	
4.	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2019 r.	30
	Total expenditure per capita in gminas in 2019	
5.	Wskaźnik zadłużenia gmin w 2019 r.	34
	Debt ratio of gminas in 2019	
6.	Dochody ogółem powiatów na 1 mieszkańca w 2019 r.	43
	Total revenue of powiats per capita in 2019	
7.	Wydatki ogółem powiatów na 1 mieszkańca w 2019 r.	45
	Total expenditure of powiats per capita in 2019	

Spis schematów

List of figures

1.	Budżet jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2019 r.	14
	Budget of local government units of Małopolskie Voivodship in 2019	16

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Abbreviation	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym” ”Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc
mln	milion
zł	złoty
PLN	złoty
p. proc.	punkt procentowy
pp	percentage point
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego Local Government Units
KTS	System Kodowania Jednostek Terytorialnych i Statystycznych Coding System for Territorial and Statistical Units
NUTS	Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych Classification of Territorial Units for Statistics

Wstęp

Introduction

W niniejszej publikacji przedstawiono sytuację finansową jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2019 r.

Publikacja składa się z syntezy i pięciu rozdziałów. Synteza zawiera charakterystykę sytuacji finansowej jednostek samorządowych województwa, a dodatkowo zamieszczony schemat ułatwia analizę poszczególnych kategorii finansowych.

W rozdziale I przedstawiono gospodarkę finansową jednostek samorządowych wszystkich kategorii w województwie, czyli dochody i ich źródła według rodzajów; wydatki razem z kierunkami rozdysponowania środków według rodzajów i działów klasyfikacji budżetowej. Zaprezentowano również przychody, rozchody, zobowiązania oraz sposób finansowania deficytu budżetowego.

W rozdziałach II–V gospodarka finansowa poszczególnych kategorii jednostek samorządowych województwa małopolskiego została omówiona w układzie podobnym jak w rozdziale I.

Rozdział II zawiera opis gospodarki finansowej gmin, rozdział III – miast na prawach powiatu, rozdział IV – powiatów, a rozdział V – sytuację finansową województwa.

Opracowanie wzbogacono o wykresy i mapy, a uzupełnieniem jest część tabelaryczna.

Publikacja została opracowana na podstawie danych ze sprawozdań budżetowych jednostek samorządu terytorialnego Rb-27S i Rb-28S za 2019 r. przekazanych do GUS przez Ministerstwo Finansów. Wykorzystano również dane ze zbiorów Ministerstwa Finansów udostępnionych na stronie internetowej <https://www.gov.pl/web/finanse/2019-r-sprawozdania-budzetowe>.

Synteza

Dochody ogółem zgromadzone w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii w województwie w kwocie 23802 mln zł przekroczyły poziom z 2018 r. o 11,9%, a tempo ich wzrostu było szybsze zarówno w relacji do roku poprzedniego, jak i do przeciętnego w kraju.

Zmiany zaobserwowano w strukturze dochodów ogółem według rodzajów. Wzrost udziału dotacji spowodował równocześnie obniżenie udziału dochodów własnych i subwencji. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem obniżył się z 47,0% do 46,5% i nadal był niższy od przeciętnego wskaźnika w kraju (48,7%). Oznacza to, że finansowanie zadań samorządów w dalszym ciągu uzależnione było od transferów zewnętrznych, czyli środków otrzymywanych w postaci dotacji i subwencji.

Dochody własne wyniosły 11061 mln zł i były o 10,6% wyższe od ubiegłorocznych, jednak nie wpłynęło to na wzrost wskaźnika samodzielności finansowej jednostek, który w 2019 r. wynosił 22,4% i obniżył się o 0,5 p. proc. w porównaniu z rokiem poprzednim.

W zakresie dotacji odnotowano wzrost o 16,2%, a ich kwota 7075 mln zł stanowiła 29,7% dochodów ogółem. Wśród dotacji wyraźnie zwiększyła się pula środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w dochodach jednostek samorządowych, zwłaszcza w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020 (1295 mln zł wobec 1103 mln zł w 2018 r.).

W 2019 r. do małopolskich jednostek samorządowych skierowano środki w postaci subwencji ogólnej w kwocie 5666 mln zł, które stanowiły 23,8% dochodów ogółem. Rozdział subwencji na poszczególne kategorie jednostek pozostał na poziomie porównywalnym z ubiegłorocznym. Do gmin przekazano 56,4% łącznej kwoty subwencji, natomiast do miast na prawach powiatów, powiatów i województwa samorządowego odpowiednio: 23,9%, 17,1% i 2,6%.

W omawianym roku wolniej niż dochody ogółem zwiększyły się wydatki ogółem. Łączna ich kwota wyniosła 24072 mln zł, co w odniesieniu do roku poprzedniego oznaczało wzrost o 9,2%. W strukturze wydatków według rodzajów – odwrotnie jak w roku poprzednim – zwiększył się udział wydatków bieżących, a obniżył udział wydatków majątkowych.

Wydatki bieżące w kwocie 19984 mln zł stanowiły 83,0% wobec 81,7% w 2018 r. i rozdysponowane były głównie na wynagrodzenia i ich pochodne oraz na zakup materiałów i usług. Wydatki majątkowe w kwocie 4088 mln zł stanowiły 17,0% wydatków ogółem (w 2018 r. – 18,3%) i prawie w całości zostały przeznaczone na inwestycje.

Nie zmieniły się główne kierunki wydatkowania środków budżetowych. Podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej środków rozdysponowano w działach: Transport i łączność, Oświata i wychowanie oraz Rodzina, na które przeznaczono 59,4% ogółu środków.

Wolniejsze tempo wzrostu wydatków niż dochodów wpłynęło na wynik finansowy jednostek samorządowych w województwie. Zagregowany wynik wszystkich jednostek w województwie nadal był ujemny i wynosił minus 269 mln zł, ale w odniesieniu do 2018 r. oznaczało to obniżenie deficytu o ponad 0,5 mld zł (2018 r. zakończono deficytem w kwocie 775 mln zł). Blisko 2-krotnie (z 59 do 102) zwiększyła się liczba jednostek, które wykazały nadwyżkę budżetową, a problem ze zrównoważeniem budżetu pozostał w 100 jednostkach (przed rokiem w 143). Nadwyżka budżetowa w wysokości 396 mln zł wystąpiła łącznie w 83 gminach, w 1 mieście na prawach powiatu, w 17 powiatach i w budżecie województwa, natomiast deficyt budżetowy w wysokości minus 666 mln zł odnotowano w 96 gminach, w 2 miastach na prawach powiatu i w 2 powiatach.

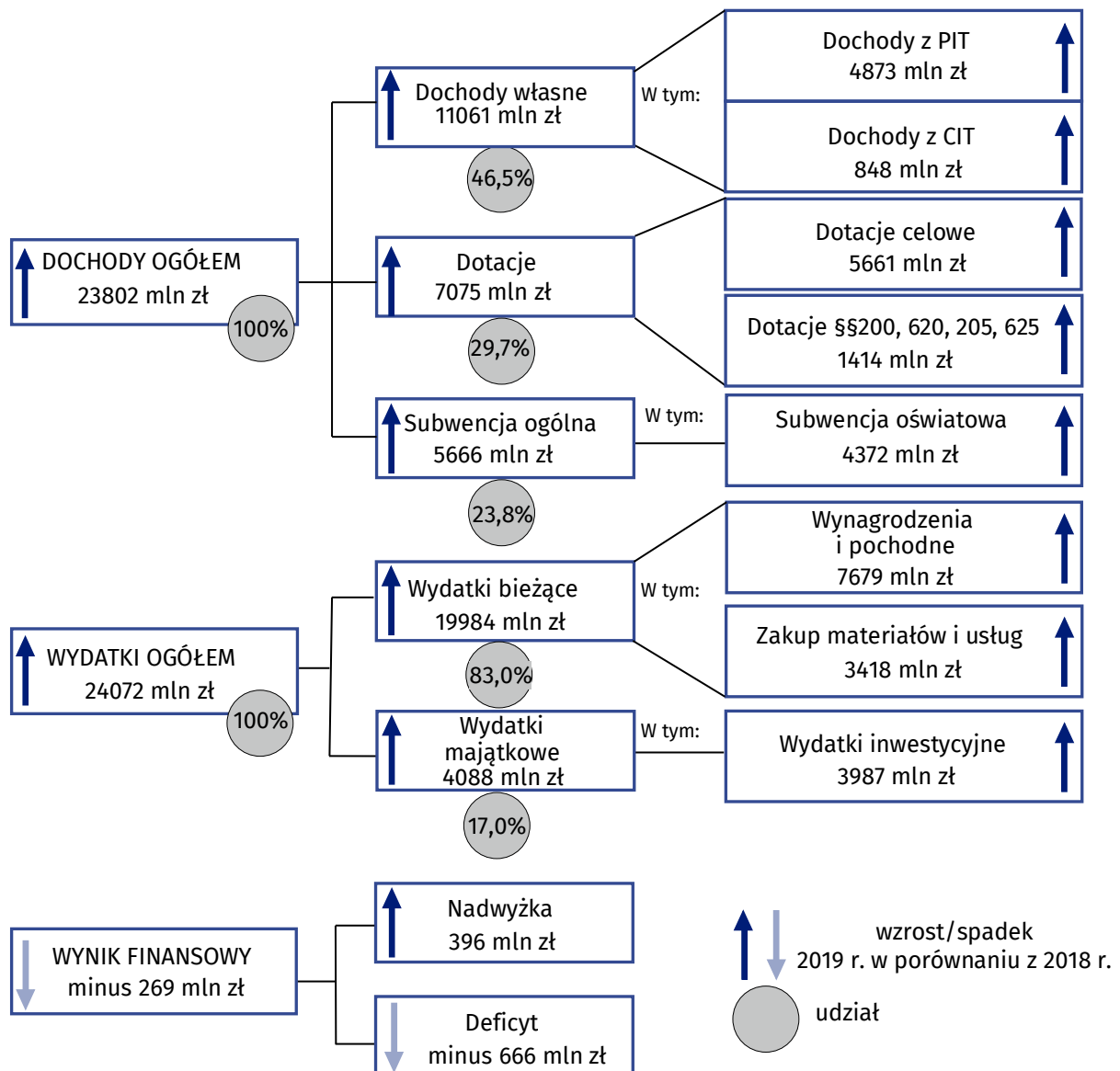
Deficyt budżetowy został sfinansowany środkami pochodzącymi głównie z dwóch źródeł: z kredytów i pożyczek, które w kwocie 563 mln zł pokryły deficyt w 84,5% oraz z wolnych środków – 86 mln zł (12,9%).

Zobowiązania jednostek w kwocie 7741 mln zł zwiększyły się o 11,7% w porównaniu z 2018 r. Odnotowano je w 199 jednostkach samorządowych wszystkich kategorii, nie wystąpiły tylko w 1 gminie miejsko-wiejskiej

i w 2 gminach wiejskich. Średni wskaźnik zadłużenia (na potrzeby opracowania określany jako udział zobowiązań w dochodach ogółem) obniżył się o 0,1 p. proc., do poziomu 32,5%.

Województwo małopolskie zalicza się do województw o wysokim wskaźniku gęstości zaludnienia (drugie miejsce w kraju po województwie śląskim), dlatego analiza zjawisk per capita w większości przypadków usytuowała województwo na początkowych miejscach drugiej dziesiątki województw. W 2019 r. w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano poprawę lokat na tle kraju w zakresie wydatków przypadających na 1 mieszkańca (z 10 pozycji na 7), w zakresie udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (z 15 pozycji na 13), a o 1 pozycję w zakresie udziału dochodów bieżących w dochodach ogółem (z 4 pozycji na 3) i udziału środków unijnych w dochodach ogółem (z 11 pozycji na 10). Nie zmieniła się tylko pozycja w zakresie dochodów własnych przypadających na 1 mieszkańca oraz w zakresie udziału dochodów własnych w dochodach ogółem (pozostała 8). Natomiast spadek odnotowano m. in. w zakresie dochodów ogółem przypadających na 1 mieszkańca (z 10 pozycji na 11).

Schemat 1. Budżet jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2019 r.



Executive summary

Total revenue accumulated in the budgets of local government units of all categories in the voivodship in the amount of PLN 23 802 million exceeded the level of 2018 by 11.9%, and the rate of their growth was faster both in relation to the previous year and the national average.

Changes were observed in the structure of total revenue by type. The increase in the share of grants resulted in a decrease in the share of own revenue and subventions. The share of own revenue in total revenue decreased from 47.0% to 46.5% and was still lower than the average indicator in the country (48.7%). This means that the financing of local government tasks continued to depend on external transfers, i.e. funds received in the form of grants and subventions.

Own revenue amounted to PLN 11 061 million and was 10.6% higher than last year, however, this did not affect the increase in the financial independence ratio of units, which in 2019 amounted to 22.4% and decreased by 0.5 pp compared to the previous year.

In terms of grants, an increase by 16.2% was recorded, and their amount PLN 7 075 million constituted 29.7% of total revenue. Among the grants, the pool of funds for financing and co-financing EU programmes and projects in the revenue of local government units has increased significantly, especially under the 2014–2020 EU Financial Perspective (PLN 1 295 million compared to PLN 1 103 million in 2018).

In 2019, funds in the form of a general subvention in the amount of PLN 5 666 million were allocated to local government units in Małopolska, which accounted for 23.8% of total revenue. The division of subventions into individual categories of units remained at the level comparable to last year's. 56.4% of the total subvention amount was transferred to gminas, and to cities with powiat status, powiats and self-government voivodship: 23.9%, 17.1% and 2.6%, respectively.

Total expenditure augmented slower than total revenue in the year under discussion. Their total amount was PLN 24 072 million, which in relation to the previous year meant an increase by 9.2%. In the structure of expenditure by type – unlike in the previous year – the share of current expenditure increased and the share of property expenditure decreased.

Current expenditure in the amount of PLN 19 984 million accounted for 83.0% compared to 81.7% in 2018 and was allocated mainly to remunerations and their derivatives and the purchase of materials and services. Property expenditure in the amount of PLN 4 088 million accounted for 17.0% of total expenditure (in 2018 – 18.3%) and was almost entirely allocated to investments.

Main directions of spending budget funds have not changed. As in previous years, the greatest amount of funds was allocated to the following sections: Transport and communication, Education as well as Family, for which 59.4% of the total funds were allocated.

The slower growth rate of expenditure than revenue influenced the financial result of local government units in the voivodship. The aggregate result of all units in the voivodship was still negative and amounted to minus PLN 269 million, but compared to 2018, this meant a reduction in the deficit by over PLN 0.5 billion (2018 ended with a deficit of PLN 775 million). The number of units showing a budget surplus increased almost 2 times (from 59 to 102), and the problem with balancing the budget remained in 100 units (in 143 the year before). The budget surplus in the amount of PLN 396 million occurred in 83 gminas in total, in 1 city with powiat status, in 17 powiats and in the voivodship budget, while the budget deficit of minus PLN 666 million was recorded in 96 gminas, in 2 cities with powiat status and in 2 powiats.

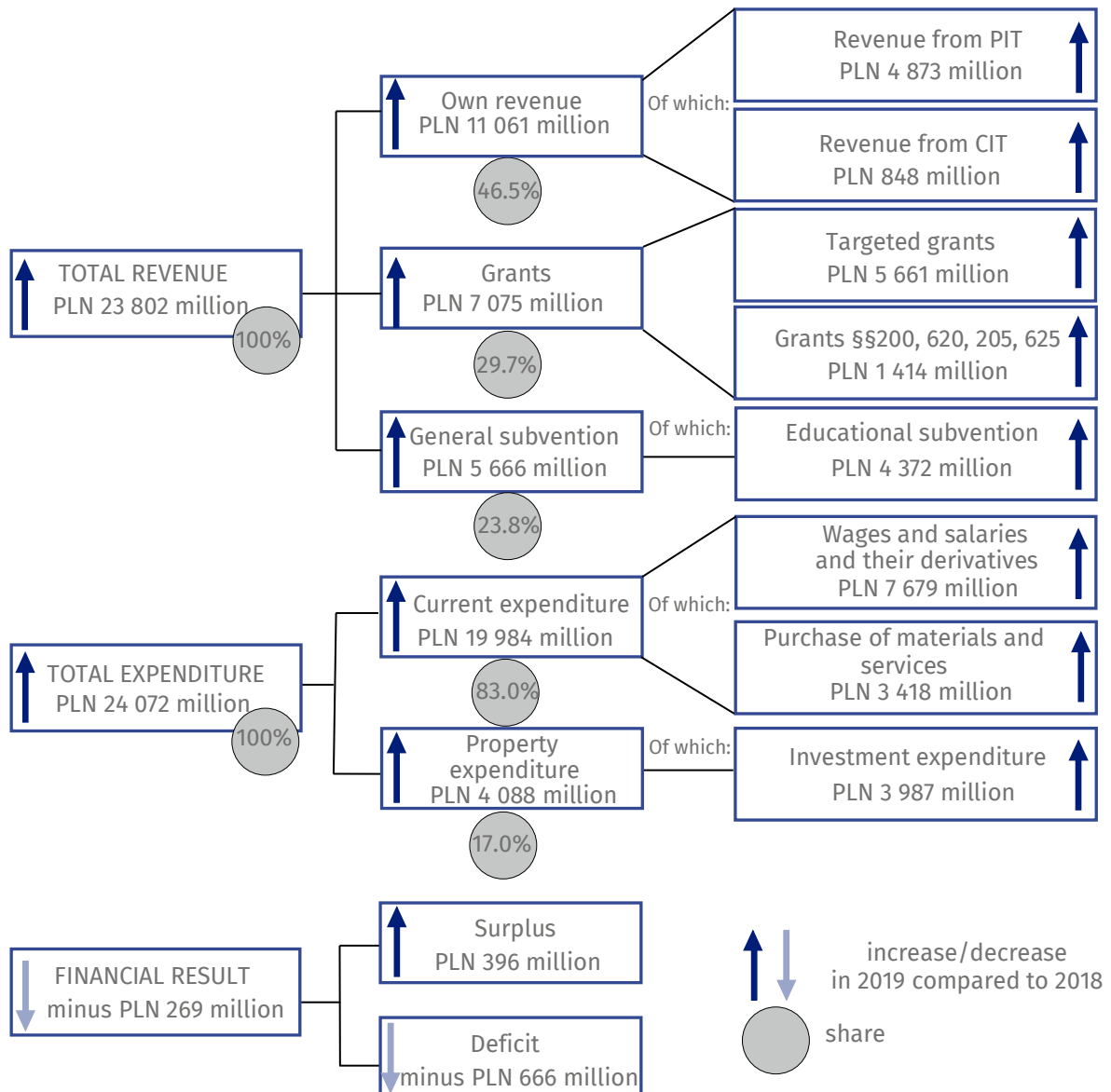
The budget deficit was financed with funds mainly from two sources: loans and credits, which in the amount of PLN 563 million covered the deficit in 84.5% as well as from free funds – PLN 86 million (12.9%).

Liabilities of units in the amount of PLN 7 741 million increased by 11.7% compared to 2018. They were recorded in 199 local government units of all categories, not only in 1 urban-rural gmina and 2 rural gminas. The average

debt ratio (referred to as the share of liabilities in total revenue for the purposes of the study) decreased by 0.1 pp, to the level of 32.5%.

Małopolskie Voivodship is one of the voivodships with a high population density rate (second place in the country after Śląskie Voivodship), therefore the analysis of per capita phenomena in most cases placed the voivodship at the beginning of the second ten voivodships. In 2019, compared to the previous year, there was an improvement of places against the background of the country in terms of expenditure per capita (from 10th to 7th position), in terms of the share of property expenditure in total expenditure (from 15th to 13th position), and by 1 position in terms of the share of current revenue in total revenue (from 4th to 3rd position) and the share of EU funds in total revenue (from 11th to 10th position). Only the position in terms of own revenue per capita and in terms of the share of own revenue in total revenue (the remaining 8th) did not change. However, the decrease was recorded, among others in terms of total revenue per capita (from 10th to 11th position).

Figure 1. Budget of local government units of Małopolskie Voivodship in 2019



Rozdział 1. Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego

Chapter 1. Financial management of local government units

W 2019 r. w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyły się dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego wszystkich kategorii. Zmianie uległa ich struktura według rodzajów, wzrost udziału dotacji spowodował obniżenie udziału dochodów własnych i subwencji.

W wolniejszym tempie niż dochody zwiększyły się wydatki ogółem, a ich wzrost również odnotowano w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii. W strukturze wydatków ogółem według rodzajów wyższy niż przed rokiem był udział wydatków bieżących, które w znacznej mierze przeznaczono na finansowanie wynagrodzeń i ich pochodnych oraz zakup materiałów i usług.

Zagregowany wynik finansowy przyjął wartość ujemną, ale wyraźnie zredukowaną w odniesieniu do poprzedniego roku.

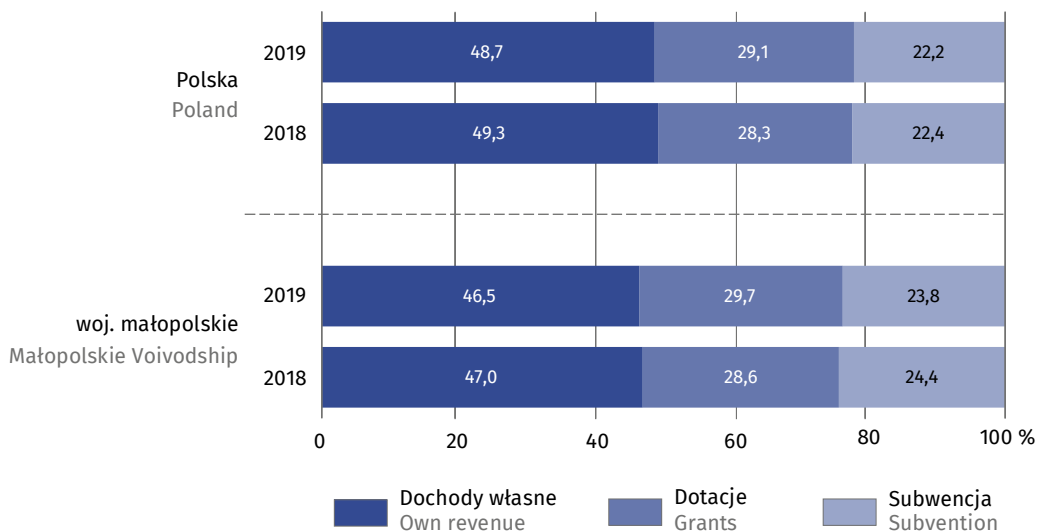
1.1. Dochody

1.1. Revenue

W 2019 r. dochody ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego wyniosły łącznie 23802 mln zł, tj. o 11,9% więcej niż 2018 r. (w kraju wzrost o 10,6%). Wzrost dochodów odnotowano w budżetach wszystkich kategorii jednostek, przy czym najwyższy odnotowano w budżetach gmin – o 13,2%. W miastach na prawach powiatu dochody zwiększyły się o 11,0%, w powiatach o 13,0%, a w budżecie województwa o 3,7%.

Wykres 1. Struktura dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów

Chart 1. Structure of total revenue of local government units by types



Struktura dochodów ogółem jednostek samorządowych według rodzajów corocznie ulega nieznacznym zmianom. Taką sytuację odnotowano również w 2019 r. Wzrost udziału dotacji z poziomu 28,6% w 2018 r. do 29,7% spowodował obniżenie udziału dochodów własnych z 47,0% do 46,5% i subwencji z 24,4% do 23,8%.

Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego z dochodów ogółem wszystkich jednostek samorządowych przypadało 6991 zł (o 725 zł więcej niż w 2018 r.).

Na 1 mieszkańca kraju w 2019 r. z dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadało średnio 7255 zł.

W 2019 r. dochody własne małopolskich jednostek samorządowych wyniosły 11061 mln zł i były o 10,6% wyższe od poprzedniego roku. Tworzyły je głównie wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (51,7%), z podatku od nieruchomości (15,1%), dochody z majątku (4,5%) oraz pozostałe dochody (20,0%).

Z tytułu udziałów w podatkach dochodowych stanowiących dochód budżetu państwa (PIT i CIT), do budżetów jednostek samorządowych województwa wpłynęło 5721 mln zł (o 11,8% więcej niż przed rokiem), przy czym 4873 mln zł pochodziło z podatku dochodowego od osób fizycznych PIT, a 848 mln zł z podatku dochodowego od osób prawnych CIT. Wyższe dochody z tego tytułu, a zwłaszcza z podatku PIT przełożyły się na wzrost udziału w dochodach własnych w budżetach miast na prawach powiatu i województwa.

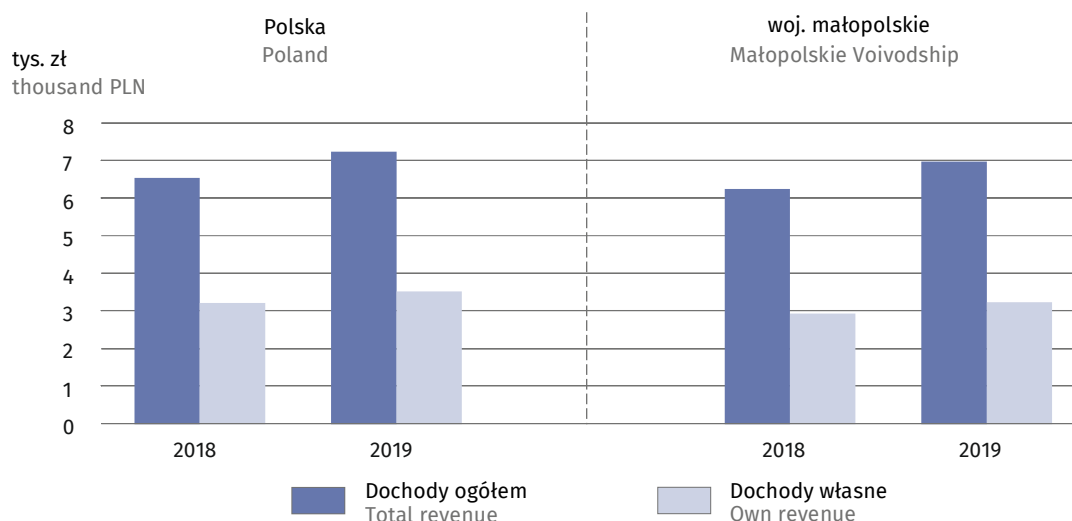
Wpływy podatku od nieruchomości do budżetów gmin i miast na prawach powiatu wyniosły 1675 mln zł (o 65 mln zł więcej niż przed rokiem), co stanowiło 15,1% dochodów własnych (16,1% w 2018 r.). Z kolei dochody z majątku w kwocie 493 mln zł stanowiły 4,5% dochodów własnych, przy czym ponad połowa tych środków pochodziła z opłat za najem i dzierżawę.

Dochody własne tworzyły również środki określone jako pozostałe dochody, które w kwocie 2217 mln zł stanowiły 20,0% dochodów własnych. Wśród tych dochodów znajdowały się środki pochodzące ze źródeł pozabudżetowych, w 2018 r. było ich 227 mln zł.

W 2019 r. na 1 mieszkańca województwa małopolskiego z dochodów własnych ogółem jednostek samorządowych przypadało 3249 zł (o 304 zł więcej niż przed rokiem).

Wykres 2. Dochody ogółem i własne jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca

Chart 2. Total revenue and own revenue of local government units per capita



Na 1 mieszkańca kraju w 2019 r. z dochodów własnych ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadało 3537 zł.

Dochody własne stanowią istotny wyznacznik samodzielności finansowej jednostek. Samodzielność w tym przypadku oznacza swobodę dysponowania własnymi środkami, chociaż część z nich – w postaci udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych – przekazywana jest z budżetu państwa według wskaźników określonych w ustawie budżetowej. Odpowiedź na pytanie, czy wraz ze wzrostem dochodów

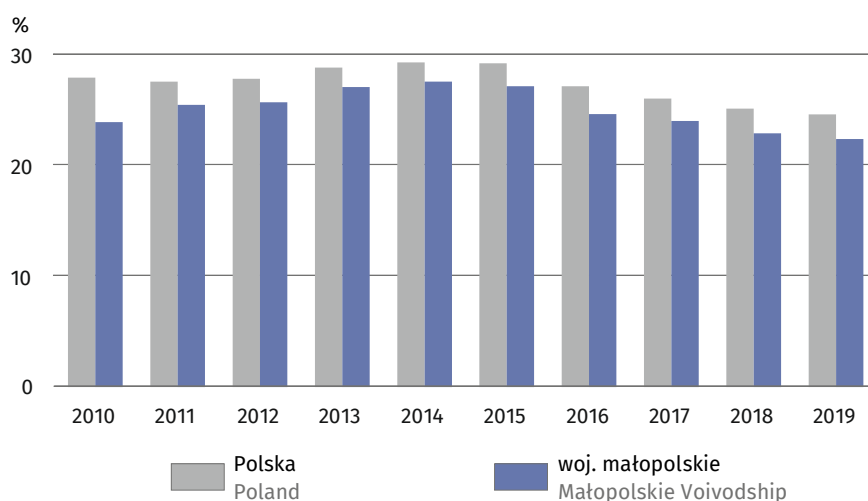
własnych zwiększa się samodzielność finansowa jednostek samorządowych, daje ocena tej samodzielności według tzw. wskaźnika dochodowej samodzielności finansowej.

Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej określany jest jako udział dochodów własnych (po wyłączeniu udziału w podatkach PIT i CIT) w dochodach ogółem.

W latach 2010–2019 wskaźnik ten ustalony dla małopolskich jednostek samorządowych wykazywał zmienne tendencje i przyjmował wartości w granicach 24,0%–27,6%. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w 2014 r., po czym w kolejnych latach obniżała się, przyjmując w 2019 r. wartość 22,4%. W ciągu całego 10-letniego okresu wskaźnik małopolskich jednostek nie osiągnął wartości ustalonej dla jednostek samorządowych wszystkich kategorii w kraju.

Wykres 3. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego

Chart 3. Rate of profitable financial independence of local government units



Kolejnym rodzajem dochodów ogółem jednostek samorządowych są dotacje, których każdorazowa zmiana wpływa na zmiany w strukturze dochodów ogółem. W 2019 r. małopolskie jednostki samorządowe otrzymały 7075 mln zł z tego tytułu (o 985 mln zł, tj. o 16,2% więcej niż w 2018 r.). Dotacje stanowiły 29,7% dochodów ogółem wobec 28,6% w 2018 r.

W strukturze dotacji dominowały dotacje celowe, które w kwocie 5660 mln zł stanowiły 80,0% dotacji ogółem. Dotacje przyznane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, czyli §§ 200, 620 (dotacje celowe w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013) wykazano w kwocie 119 mln zł (1,7%), a dotacje §§ 205, 625 (dotacje i płatności przekazywane na realizację projektów i programów realizowanych w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020) wzrosły do kwoty 1295 mln zł (18,3%).

W 2019 r. budżety jednostek samorządowych województwa zasiły środki w postaci subwencji w kwocie 5666 mln zł, tj. o 481 mln zł wyższej od poprzedniego roku. Mimo tego wzrostu udział subwencji w strukturze dochodów ogółem zmniejszył się z 24,4% w 2018 r. do 23,8% z uwagi na silniejszy wpływ zmian w dotacjach.

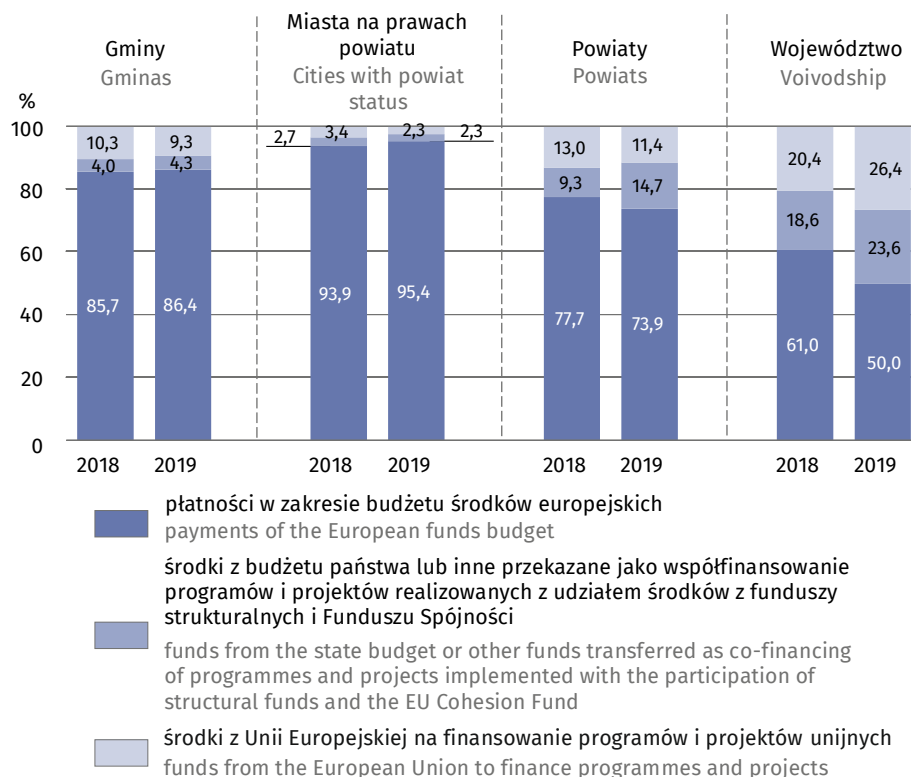
1.2. Środki unijne w budżetach jednostek samorządu terytorialnego

1.2. European Union funds in budgets of local government units

W 2019 r. do budżetów jednostek samorządowych województwa małopolskiego wpłynęło ogółem 1507 mln zł z tytułu dochodów na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, a pula środków była o 15,6% wyższa od kwoty z poprzedniego roku. Spadek dochodów z tego źródła odnotowano tylko w budżecie

województwa. Udział środków unijnych w łącznych dochodach małopolskich jednostek samorządowych zwiększył się z 6,1% w 2018 r. do 6,3%.

Wykres 4. Struktura środków unijnych w budżetach jednostek samorządu terytorialnego
Chart 4. Structure of European Union funds in local government units budgets



Na zrealizowane dochody składały się:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 195 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 153 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 1159 mln zł.

Z otrzymanej przez małopolskie jednostki samorządu terytorialnego kwoty (1507 mln zł) przypadło dla:

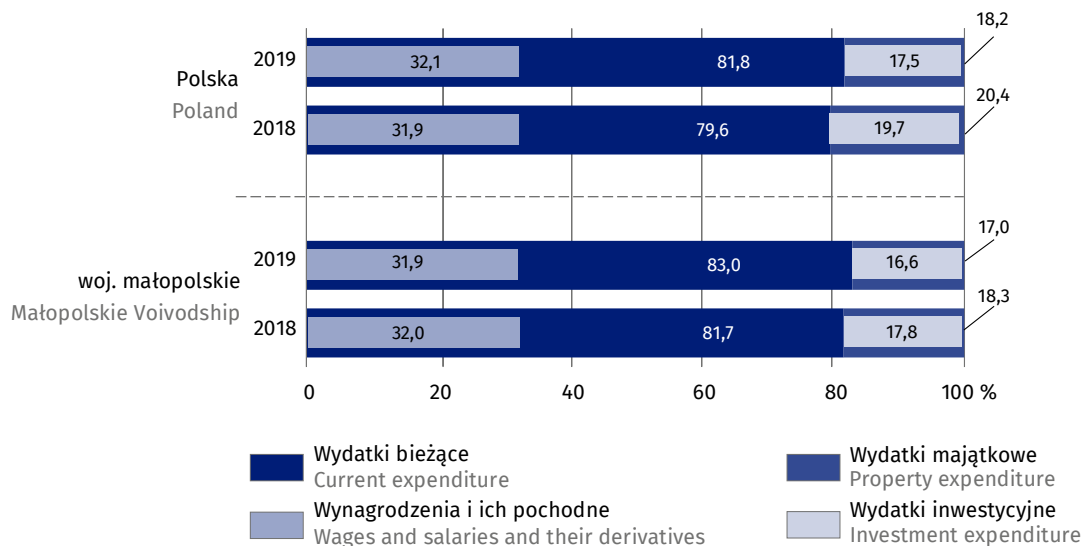
- gmin – 689 mln zł (45,8%),
- miast na prawach powiatu – 273 mln zł (18,1%),
- powiatów – 131 mln zł (8,7%),
- województwa – 414 mln zł (27,4%).

1.3. Wydatki

1.3. Expenditure

W 2019 r. wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego wyniosły 24072 mln zł i były wyższe o 9,2% w relacji do 2018 r. Wzrost wydatków odnotowano w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii. W skali kraju wydatki jednostek samorządowych wzrosły o 8,0%.

Wykres 5. Struktura wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów
 Chart 5. Structure of total expenditure of local government units by types



W odniesieniu do 2018 r. zmieniła się struktura rodzajowa wydatków ogółem, zwiększył się udział wydatków bieżących, a obniżył udział wydatków majątkowych. Wydatki bieżące w wysokości 19984 mln zł stanowiły 83,0% wydatków ogółem wobec 81,7% w 2018 r. Nie zmienił się sposób rozdysponowania wydatków bieżących, których główne składniki, czyli wynagrodzenia i ich pochodne, a także zakup materiałów i usług, stanowiły odpowiednio 38,4% i 17,1% (39,2% i 23,4% w 2018 r.).

Wydatki majątkowe w wysokości 4088 mln zł (o 46 mln zł wyższe od 2018 r.) stanowiły 17,0% wydatków ogółem (w 2018 r. – 18,3%) i prawie w całości zostały przeznaczone na inwestycje. Na zakup akcji i udziałów oraz wniesienie wkładów do spółek przeznaczono 101 mln zł, a środki te zostały wydatkowane głównie z budżetów gmin (33 mln zł) i miast na prawach powiatu (67 mln zł).

Na 1 mieszkańca województwa w 2019 r. z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadało 7070 zł, tj. o 576 zł więcej niż w 2018 r., przy czym z wydatków inwestycyjnych 1171 zł.

Na 1 mieszkańca kraju w 2019 r. z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadało 7300 zł, w tym z inwestycyjnych 1276 zł.

W 2018 r. nie zmieniły się główne kierunki rozdysponowania środków budżetowych według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych Ministerstwa Finansów. Tylko w trzech działach: Oświata i wychowanie, Transport i łączność oraz Rodzina wykorzystano 59,4% łącznych wydatków jednostek samorządowych wszystkich kategorii.

1.4. Wynik finansowy

1.4. Financial result

Zagregowany wynik finansowy za 2019 r. jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego był ujemny i wynosił minus 269 mln zł, (rok 2018 zakończył się ujemnym wynikiem w wysokości minus 775 mln zł).

Łączna nadwyżka budżetowa w wysokości 396 mln zł wystąpiła w budżetach 102 jednostek (w 83 gminach, w jednym mieście na prawach powiatu, w 17 powiatach i w budżecie województwa), natomiast deficyt budżetowy w wysokości minus 666 mln zł odnotowano w 100 jednostkach (w 96 gminach, w 2 miastach na prawach powiatu i w 2 powiatach).

W kraju zagregowany wynik za 2019 r. jednostek samorządu terytorialnego wszystkich kategorii był ujemny i wynosił minus 1702 mln zł, co w odniesieniu do poprzedniego roku oznaczało poprawę sytuacji finansowej o blisko 6 mld zł.

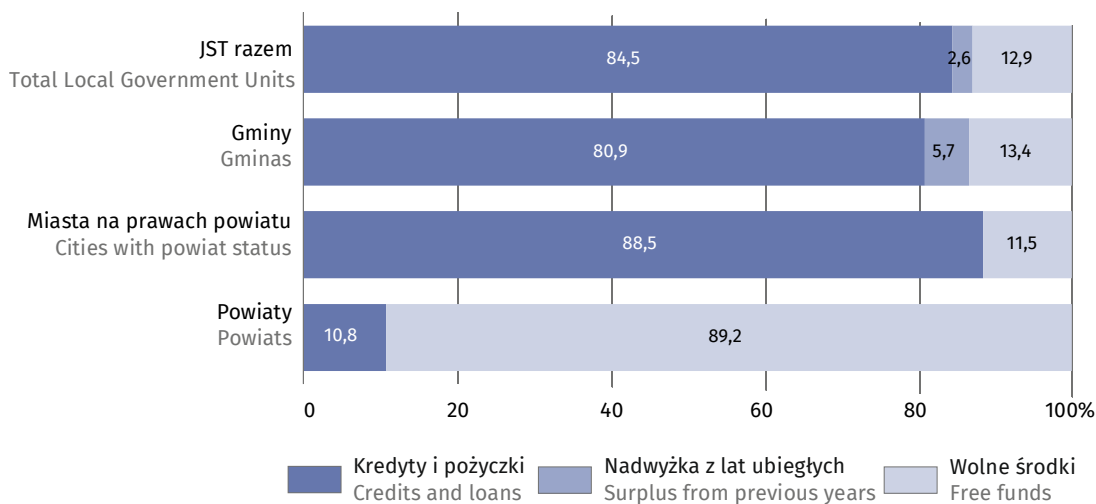
1.5. Przychody i rozchody

1.5. Revenues and expenses

Dla zbilansowania budżetu, jednostki samorządowe oprócz dochodów i wydatków wykazują również przychody i rozchody oraz źródła sfinansowania ewentualnego deficytu budżetowego. W 2019 r. przychody ogółem małopolskich jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 2606 mln zł i były o 56 mln zł wyższe od środków zgromadzonych w 2018 r. Przychody pochodziły głównie z kredytów i pożyczek oraz z wolnych środków. Kredyty i pożyczki w kwocie 1521 mln zł stanowiły 58,3%, a wolne środki w kwocie 983 mln zł – 37,7%. Nadwyżka z lat ubiegłych, którą wykazano w budżetach gmin i powiatów wyniosła 87 mln zł, tj. 3,3% przychodów ogółem w województwie. Łączna kwota rozchodów jednostek samorządowych w województwie w 2019 r. wyniosła 996 mln zł i była o 173 mln zł niższa niż w 2018 r. W strukturze rozchodów najwyższą pozycję stanowiła spłata kredytów i pożyczek – 950 mln zł (95,4%).

Wykres 6. Finansowanie deficytu jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r.

Chart 6. Financing of deficit of local government units in 2019



Deficytem budżetowym wynoszącym łącznie 666 mln zł rok 2019 zamknęło 100 małopolskich jednostek samorządowych. Ujemny wynik finansowy został sfinansowany środkami, które pochodziły głównie z dwóch źródeł: z kredytów i pożyczek, które w kwocie 563 mln zł pokryły deficyt w 84,5% oraz z wolnych środków – 86 mln zł (12,9%).

W kraju deficyt budżetowy jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r. wyniósł 7001 mln zł, a pokryty został przez sprzedaż papierów wartościowych (161 mln zł – 2,3%), kredyty i pożyczki (4887 mln zł – 69,8%), nadwyżkę z lat ubiegłych (194 mln zł – 2,8%) oraz wolne środki (1759 mln zł – 25,1%).

1.6. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego

1.6. Debt of local government units

Zobowiązania ogółem małopolskich jednostek samorządowych w 2019 r. wyniosły 7741 mln zł i były wyższe o 11,7% w porównaniu z 2018 r. Wystąpiły w 199 jednostkach samorządowych wszystkich kategorii, nie stwierdzono ich jedynie w 2 gminach wiejskich: Grybów i Nawojowa oraz w gminie miejsko-wiejskiej Wadowice.

W strukturze zobowiązań ogółem w 2019 r. kredyty i pożyczki stanowiły średnio 89,1% i wystąpiły we wszystkich jednostkach wykazujących zadłużenie: w gminach w kwocie 3193 mln zł, w miastach na prawach powiatu – 2844 mln zł, w powiatach – 569 mln zł i w województwie – 287 mln zł. Papiery wartościowe (wyłącznie długoterminowe) stanowiły 10,9% zobowiązań ogółem, a odnotowano je w 3 gminach (40 mln zł), w jednym mieście na prawach powiatu (720 mln zł) i w budżecie województwa (85 mln zł). Niewielki odsetek zobowiązań ogółem przypadła na wymagalne zobowiązania, które odnotowano w 33 jednostkach (w 27 gminach na kwotę 0,7 mln zł, w 2 miastach na prawach powiatu – 1,7 mln zł i w 3 powiatach – 101 tys. zł).

Tablica 1. Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego według tytułów dłużnych

Table 1. Liabilities of local government units by types of debt

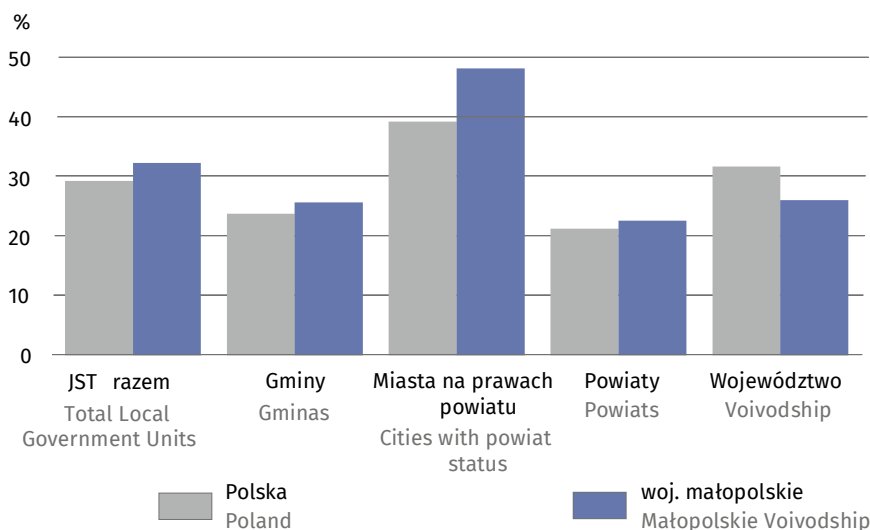
Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
		mln zł million PLN	2018=100
Zobowiązania ogółem Total liabilities	6928,2	7740,6	111,7
W tym: Of which:			
Papiery wartościowe Securities	845,2	845,2	100,0
w tym długoterminowe of which long-term	845,2	845,2	100,0
Kredyty i pożyczki Credits and loans	6080,9	6892,9	113,4
w tym długoterminowe of which long-term	6069,2	6837,6	112,7
Wymagalne zobowiązania Chargable liabilities	2,2	2,5	113,3
w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services	0,8	0,5	65,4

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Source: data of the Ministry of Finance.

W kraju zobowiązania ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r. wyniosły 82036 mln zł. W strukturze zobowiązań papiery wartościowe stanowiły 3,9%, kredyty i pożyczki – 96,0% (w tym kredyty długoterminowe 95,6%), a wymagalne zobowiązania – 0,1%.

Wykres 7. Wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r.
 Chart 7. Debt ratio of local government units in 2019



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
 Source: data of the Ministry of Finance.

Wskaźnik zadłużenia (obliczony na potrzeby tego opracowania) to relacja zobowiązań ogółem do wykonanych dochodów ogółem jednostek samorządowych w województwie małopolskim.

Wskaźnik zadłużenia w 2019 r. wyniósł 32,5% i był niższy o 0,1 p. proc. w relacji do 2018 r. Wzrost wskaźnika zadłużenia odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu, natomiast spadek w budżetach gmin, powiatów i w budżecie województwa. Jednak w relacji do przeciętnych w kraju wskaźników zadłużenia poszczególnych kategorii jednostek samorządowych tylko wskaźnik zadłużenia województwa był niższy.

Rozdział 2. Gospodarka finansowa gmin

Chapter 2. Financial management of gminas

W 2019 r. dochody ogółem gmin znacznie przekroczyły poziom z poprzedniego roku, a tempo ich wzrostu było wyższe, niż przeciętne w kraju dla gmin ogółem. W strukturze dochodów według rodzajów wzrost udziału dotacji spowodował równocześnie obniżenie udziału dochodów własnych i subwencji.

W tempie wolniejszym niż dochody ogółem zwiększyły się wydatki ogółem, przy czym środki skierowane na inwestycje pozostały na poziomie porównywalnym z rokiem poprzednim.

Odnotowano zmiany w wyniku finansowym gmin. Zagregowany wynik finansowy za 2019 r. był ujemny, ale deficyt został wyraźnie zmniejszony w relacji do ubiegłorocznego.

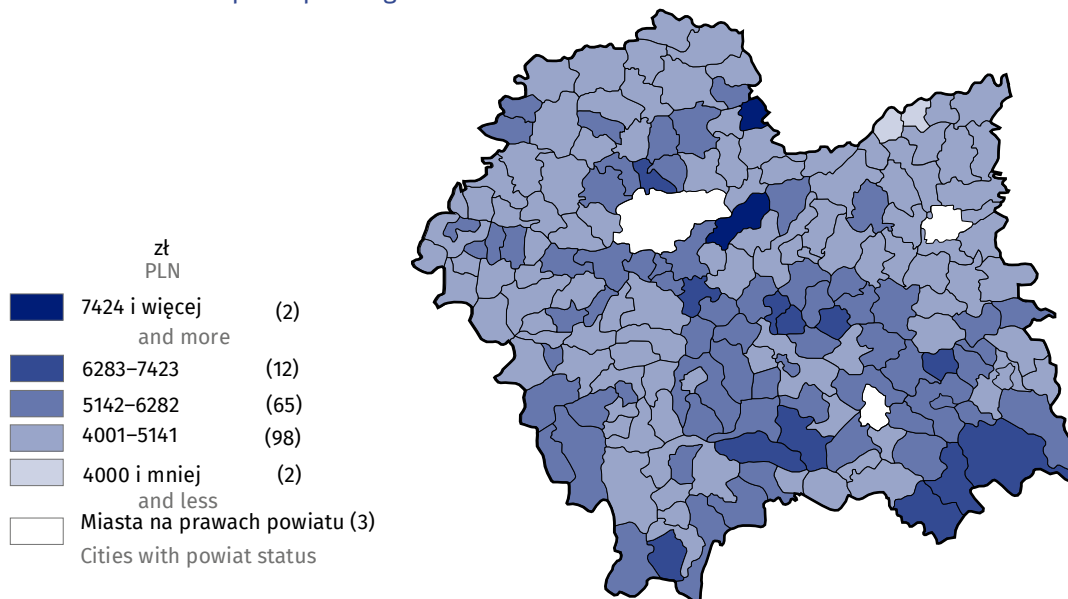
2.1. Dochody

2.1. Revenue

W 2019 r. w budżetach gmin województwa małopolskiego zgromadzono dochody ogółem w kwocie 12533 mln zł, tj. o 13,2% wyższe niż w roku poprzednim. Wzrosły w tempie wyższym niż przeciętnie w kraju dla gmin ogółem (w kraju – wzrost o 11,3%). Najwyższy wzrost dochodów (przekraczający 30%) miał miejsce w gminach wiejskich: Borzęcin, Patecznica i Iwanowice oraz w miejskich: Niepołomice i Muszyna. Natomiast dochody niższe niż w roku ubiegłym odnotowano w gminie miejskiej Limanowa, miejsko-wiejskiej Koszyce i w trzech wiejskich: Klucze, Rytro i Raclawice.

Mapa 1. Dochody ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2019 r.

Map 1. Total revenue per capita in gminas in 2019



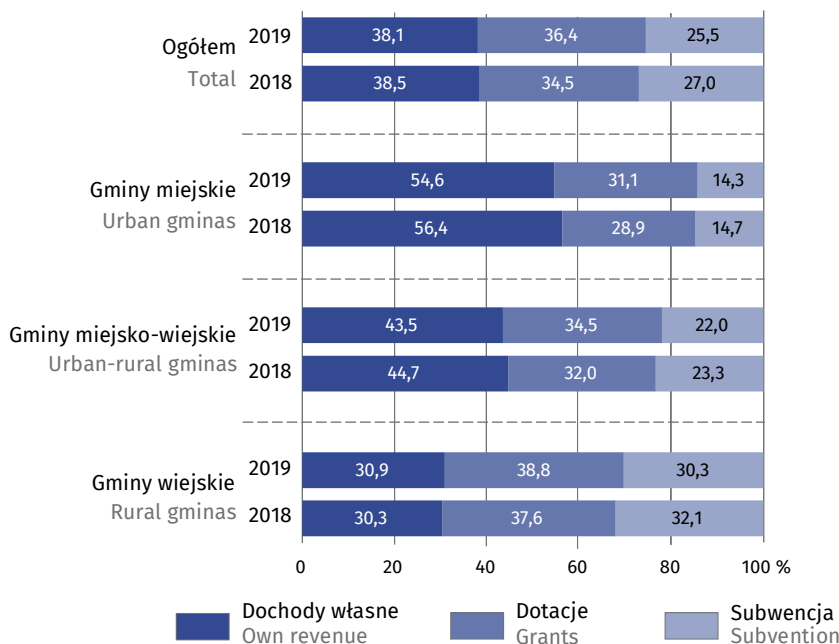
W 2019 r. z dochodów ogółem gmin na 1 mieszkańca w gminach przypadło średnio 5141 zł (o 590 zł więcej niż w 2018 r.), przy czym w gminach miejskich – 5435 zł (wzrost o 568 zł), w miejsko-wiejskich – 5008 zł (wzrost o 598 zł) i wiejskich – 5201 zł (wzrost o 587 zł).

Najwyższe dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły w gminie wiejskiej Patecznica (8051 zł) i miejsko-wiejskiej Niepołomice (7535 zł), a najniższe w gminie wiejskiej Gręboszów (3572 zł).

W kraju z dochodów ogółem gmin w 2019 r. na 1 mieszkańca w gminach przypadło przeciętnie 5240 zł.

W strukturze dochodów ogółem według rodzajów dochody własne stanowiły 38,1%, dotacje – 36,4%, a subwencja – 25,5%.

Wykres 8. Struktura dochodów ogółem budżetów gmin według rodzajów
Chart 8. Structure of total revenue of gminas budgets by types



Dochody własne gmin w 2019 r. wynosiły 4777 mln zł i były o 12,2% wyższe od 2018 r. Stanowiły średnio 38,1% dochodów ogółem gmin, a najwyższy udział (68,7%) odnotowano (podobnie jak w latach poprzednich) w gminie miejskiej Bukowno. Najniższy udział dochodów własnych w dochodach ogółem wystąpił w gminie wiejskiej Ropa (14,9%).

Główne źródła dochodów własnych pozostały te same, co w roku poprzednim. Były to wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (45,8%), wpływy z podatku od nieruchomości (20,7%), dochody w majątku (5,0%) oraz pozostałe dochody (21,7%).

W 2019 r. z tytułu podatku dochodowego PIT i CIT do budżetów gmin wpłynęło łącznie 2189 mln zł (z tego 2099 mln zł – PIT i 90 mln zł – CIT), tj. o 11,5% więcej niż rok wcześniej. Wyższe o 225 mln zł wpływy podatku dochodowego pochodziły głównie z podatku od osób fizycznych PIT (wzrost o 221 mln zł), gdyż wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT zwiększyły się tylko o 4 mln zł. Średni udział wpływów z podatku dochodowego w dochodach własnych stanowił 45,8%, przy czym wśród gmin był bardzo zróżnicowany i zamknął się w granicach od 65,0% w gminie wiejskiej Michałowice do 19,9% w gminie wiejskiej Borzęcin.

Podobne zróżnicowanie miało miejsce w przypadku podatku od nieruchomości. W 2019 r. gminy wykazały dochody z tego tytułu w wysokości 990 mln zł, tj. średnio o 4,8% więcej niż rok wcześniej, a najwyższy wzrost tego podatku odnotowano w gminach wiejskich Liszki i Lipnica Wielka.

Pozostałe podatki tworzące dochody własne gmin nieznacznie przekroczyły poziom z roku poprzedniego, dlatego nie wniosły istotnych zmian w strukturze.

Źródłem dochodów własnych były również środki określone jako pozostałe dochody, które osiągnęły poziom 1036 mln zł i stanowiły 21,7% dochodów własnych. Wśród pozostałych dochodów znajdowały się środki pozyskane przez gminy ze źródeł pozabudżetowych. Łączna ich kwota wyniosła 44 mln zł (w 2018 r. – 51 mln zł).

W 2019 r. z dochodów własnych gmin województwa małopolskiego na 1 mieszkańca w gminach przypadło średnio 1960 zł (o 209 zł więcej niż w ubiegłym roku), przy czym w gminach miejskich – 2965 zł (o 219 zł więcej) oraz o 208 zł więcej zarówno w miejsko-wiejskich (2177 zł) jak i wiejskich (1608 zł).

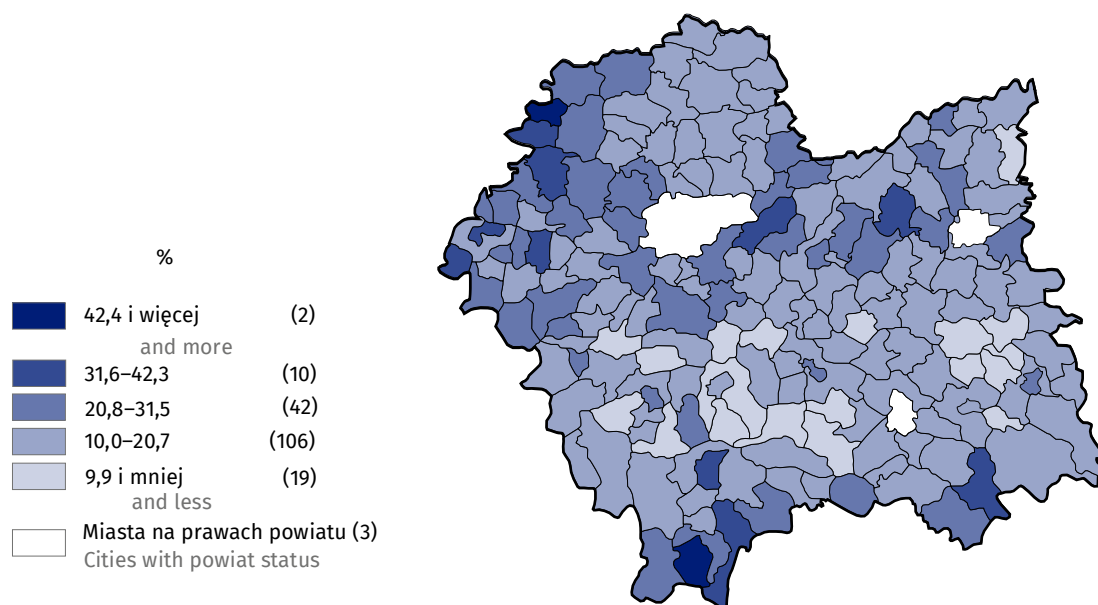
Najwyższe dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły w gminie miejskiej Zakopane (4304 zł), a najniższe w gminie wiejskiej Radgoszcz (724 zł). Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca przekraczające przeciętną wartość w województwie uzyskały 44 gminy, natomiast granicę 4000 zł (oprócz Zakopanego) przekroczyła jeszcze gmina wiejska Bolesław (powiat olkuski) oraz miejsko-wiejska Niepołomice.

W 2019 r. na 1 mieszkańca gmin w kraju z dochodów własnych gmin przypadło przeciętnie 2267 zł.

Analizę sytuacji finansowej gmin przeprowadza się również w oparciu o wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej. W 2019 r. wskaźnik ten dla gmin województwa małopolskiego pozostał na poziomie 2018 r. i wyniósł 20,7%. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w gminie miejskiej Zakopane (48,8%), wiejskiej Bolesław (powiat olkuski – 44,8%) oraz miejsko-wiejskiej Krynica-Zdrój (40,4%). Z kolei wskaźnik poniżej 10% wystąpił w gminie miejsko-wiejskiej Ciężkowice oraz w 18 gminach wiejskich, najniższy w gminie wiejskiej Radgoszcz (7,8%).

Mapa 2. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej gmin w 2019 r.

Map 2. Rate of profitable financial independence of gminas in 2019



Kolejnym źródłem dochodów ogółem gmin są dotacje. W 2019 r. do budżetów gmin województwa małopolskiego przekazano łącznie 4560 mln zł (o 734 mln zł więcej niż w 2018 r.), co zwiększyło ich udział w strukturze dochodów ogółem (z 34,5% do 36,4%). W łącznej kwocie dotacji, dotacje celowe (z budżetu państwa, z funduszy celowych i z pozostałych źródeł) w wysokości 3918 mln zł stanowiły 85,9%, natomiast dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich i innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620 i §§ 205 i 625) w kwocie 642 mln zł stanowiły 14,1%. Dotacje z grupy §§ 200 i 620 (48 mln zł) przeznaczone były głównie na inwestycje, a odnotowano je w dochodach 76 gmin. Równocześnie do 169 zwiększyła się liczba gmin, w których budżetach odnotowano dotacje z grupy §§ 205 i 625, czyli celowe na realizację programów i projektów w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020 w łącznej kwocie 594 mln zł. Z tych dotacji również finansowano głównie inwestycje, na które skierowano 527 mln zł.

Udział dotacji w tworzeniu dochodów ogółem wśród małopolskich gmin był różny. W gminach wiejskich: Iwkowa, Paęcznica i Moszczenica przekroczyły 50% dochodów ogółem, a najliczniejsza grupa gmin (101) wykazała ich udział w dochodach ogółem w granicach 30–40%. Z kolei w gminie wiejskiej Bolesław (powiat olkuski) dotacja nie przekroczyła 20% łącznych dochodów.

Na 1 mieszkańca w gminach województwa z dotacji ogółem przypadło średnio 1871 zł. Najwyższe wartości odnotowano w gminie wiejskiej Paęcznica (4249 zł), natomiast najniższe w gminie miejskiej Bukowno (1175 zł).

W 2019 r. w strukturze dochodów ogółem małopolskich gmin obniżył się udział subwencji z 27,0% w 2018 r. do 25,5%. Łącznie do ich budżetów wpłynęło z tego tytułu 3196 mln zł (o 207 mln zł więcej niż rok wcześniej), ale zmiany w omawianych wcześniej dotacjach ogółem spowodowały obniżenie jej udziału w dochodach ogółem. W gminach wiejskich: Czarny Dunajec i Lipnica Wielka subwencja stanowiła odpowiednio 46,4% i 46,2% dochodów ogółem, natomiast w gminie miejskiej Zakopane tylko 8,4%. Część oświatowa subwencji ogólnej wynosiła 2266 mln zł (o 133 mln zł więcej od kwoty z 2018 r.) i stanowiła średnio 70,9% subwencji ogólnej, przy czym w budżetach 15 gmin przyznana subwencja występowała w całości jako subwencja oświatowa. W 2019 r. (podobnie jak przed rokiem) nie przyznano subwencji rekompensującej. Uzupelnienie subwencji ogólnej przekazane zostało do 139 gmin na łączną kwotę 24 mln zł, a część wyrównawczą subwencji ogólnej na kwotę 858 mln zł odnotowano w 155 gminach.

W 2019 r. z subwencji ogólnej na 1 mieszkańca w gminach w województwie przypadło przeciętnie 1311 zł, tj. o 83 zł więcej, niż w 2018 r., a krańcowe wartości odnotowano w tych samych gminach, co w poprzednich latach, najwyższe w gminie wiejskiej Żegocina (2508 zł), natomiast najniższe w gminie miejskiej Bukowno (502 zł).

2.2. Środki unijne w budżetach gmin

2.2. European Union funds in budgets of gminas

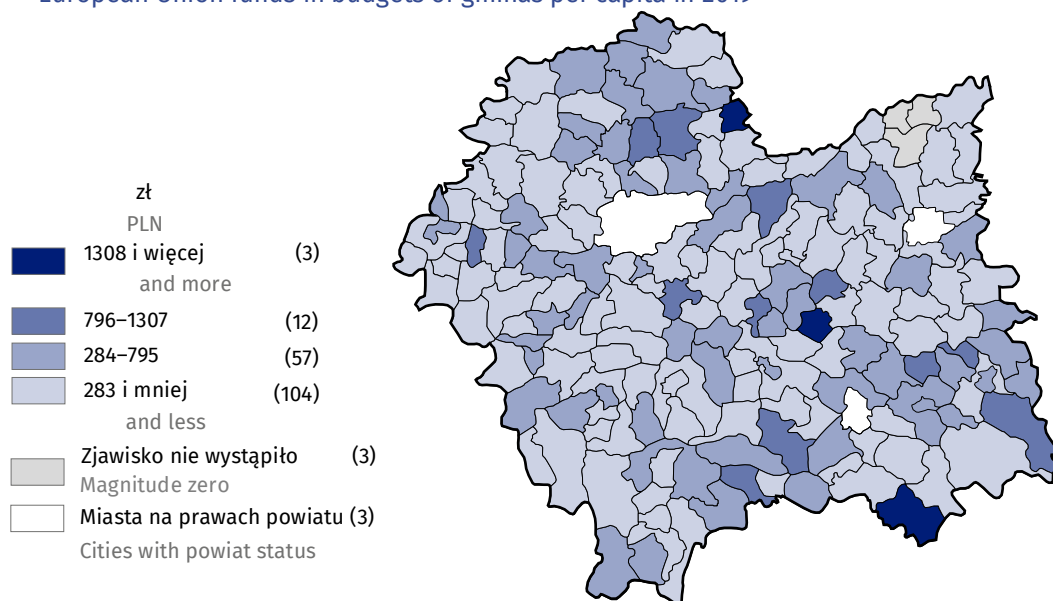
W budżetach gmin w 2019 r. odnotowano dochody ze środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w kwocie 689 mln zł, co stanowiło 5,5% dochodów ogółem gmin. Nie odnotowano ich jedynie w budżecie 3 gmin wiejskich powiatu dąbrowskiego: Bolesław, Mędrzechów i Olesno.

W małopolskich gminach dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 64 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów
- realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 30 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 595 mln zł.

Najwyższe wpływy środków unijnych z wszystkich tytułów ogółem w omawianym roku odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Muszyna (21 mln zł). Z kolei najliczniejszą grupę stanowiły gminy, w których wystąpiły wpływy środków poniżej 5 mln zł.

Mapa 3. Środki unijne w budżetach gmin na 1 mieszkańca w 2019 r.
 Map 3. European Union funds in budgets of gminas per capita in 2019



Na 1 mieszkańca w gminach województwa małopolskiego ze środków unijnych przypadło średnio 283 zł przy czym wskaźnik wyższy od przeciętnego odnotowano w 72 gminach. Najwięcej środków w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Muszyna (1816 zł) oraz w wiejskich: Iwkowa (1678 zł) i Paęcznica (1540 zł).

2.3. Wydatki

2.3. Expenditure

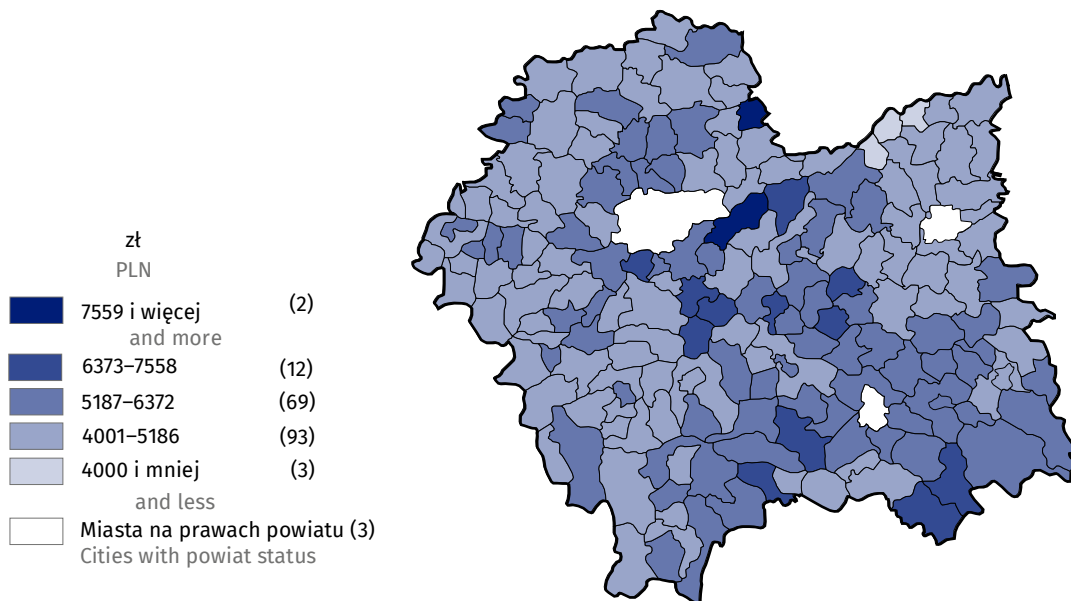
Wydatki ogółem gmin województwa małopolskiego w 2019 r. wynosiły 12643 mln zł, co oznaczało ich wzrost o 9,8% w relacji do roku poprzedniego (w kraju wzrost o 6,4%). Wydatki w gminach miejskich zwiększyły się o 7,0%, w gminach miejsko-wiejskich o 11,5%, natomiast w gminach wiejskich o 9,1%.

Na 1 mieszkańca w gminach w województwie małopolskim w 2018 r. z wydatków ogółem przypadło średnio 5186 zł (o 455 zł więcej niż w 2018 r.), przy czym w gminach miejskich – 5483 zł (o 387 zł), w miejsko-wiejskich – 5004 zł (o 491 zł) i wiejskich – 5286 zł (o 438 zł).

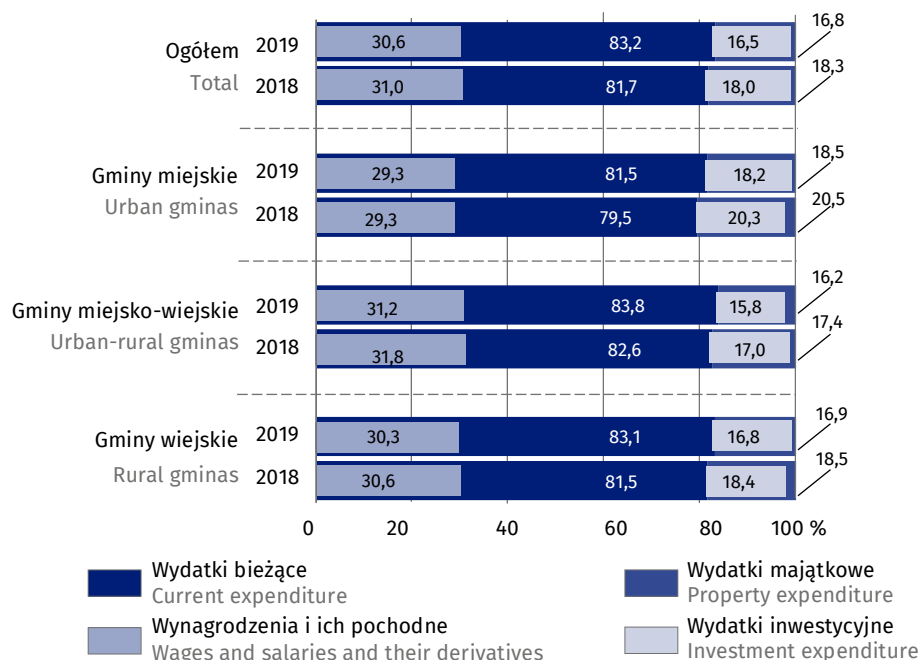
Najwyższe wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca (przekraczające 7500 zł) wystąpiły w 2 gminach wiejskich: Paęcznica i Iwkowa oraz w gminie miejsko-wiejskiej Niepołomice. Z kolei najniższe wydatki były w gminie wiejskiej Bolesław (powiat dąbrowski – 3431 zł).

Struktura wydatków ogółem według rodzajów przedstawia, jaka ich część przeznaczona była na prowadzenie bieżącej działalności gminy, czyli na wydatki o charakterze stałym, a jaką część przekazano na działalność inwestycyjną.

Mapa 4. Wydatki ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2019 r.
Map 4. Total expenditure per capita in gminas in 2019



Wykres 9. Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według rodzajów
Chart 9. Structure of total expenditure of gminas budgets by types



W 2019 r. na wydatki bieżące przekazano 10522 mln zł, tj. o 11,8% więcej niż przed rokiem. Ich udział w wydatkach ogółem wynosił 83,2% wobec 81,7% w 2018 r. W wydatkach bieżących w 2019 r. dominowały wydatki na wynagrodzenia i ich pochodne, co stanowiło średnio 36,7% wydatków bieżących, najczęściej w gminie miejsko-wiejskiej Czchów i wiejskiej Żegocina (odpowiednio 46,5% i 45,9%). Wyższe niż w 2018 r. były również wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych, na które przekazano kwotę 3482 mln zł, czyli 33,1% wydatków

bieżących (2932 mln zł w 2018 r. – 31,2%). Odnotowano również wzrost wydatków na zakup materiałów i usług, łączna ich kwota 1974 mln zł (wyższa o 152 mln zł) stanowiła 18,8% wydatków bieżących.

Na wydatki majątkowe w 2019 r. z budżetów gmin przekazano 2120 mln zł, tj. o 17 mln zł więcej, niż przed rokiem. Stanowiły one 16,8% wydatków ogółem (18,3% w 2018 r.) i prawie w całości przeznaczone zostały na inwestycje. Zakup akcji i udziałów w spółkach na łączną kwotę 33 mln zł wykazano w 38 gminach. Ten rodzaj wydatku w większości gmin angażował środki nieprzekraczające 1 mln zł, najwięcej wydatkowano w gminach miejsko-wiejskich Myślenice i Miechów (odpowiednio po 4 mln zł) oraz w gminie wiejskiej Bochnia (3 mln zł).

Na wydatki inwestycyjne gminy przeznaczyły 2088 mln zł, z czego 210 mln zł pochodziło z budżetów gmin miejskich, 795 mln zł z gmin miejsko-wiejskich i 1083 mln zł z gmin wiejskich. Wydatki inwestycyjne stanowiły średnio 16,5% wydatków ogółem gmin, przy czym obciążenie budżetów gmin było różne – od 2,0% wydatków ogółem w gminie wiejskiej Mędrzechów do 39,3% w gminie wiejskiej Czorsztyn.

W 2019 r. z wydatków inwestycyjnych gmin na 1 mieszkańca w gminach województwa przypadło średnio 856 zł, czyli jedynie o 3 zł więcej, niż w 2018 r.), przy czym w gminach miejskich – 1000 zł, w miejsko-wiejskich – 790 zł i wiejskich – 887 zł. Najwięcej w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatkowano w gminach wiejskich: Czorsztyn (2813 zł), Pałacznica (2747 zł) i Iwkowa (2736 zł), a najmniej w gminie wiejskiej Bolesław (powiat dąbrowski – 70 zł).

Niezmiennie od lat pozostały główne kierunki wydatków gmin, analizowane według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych Ministerstwa Finansów. W 2019 r. w 6 działach wymienionych według wielkości zaangażowanych środków), tj. Oświata i wychowanie, w 3 działach finansujących zadania w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin¹ łącznie, Gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz Transport i łączność zaangażowano 77,9% wydatków ogółem.

Na wydatki w dziale Oświata i wychowanie przeznaczono 3870 mln zł, tj. o 7,2% więcej niż w 2018 r. Wydatki w tym dziale stanowiły 30,6% wydatków ogółem, przy czym w gminie wiejskiej Żegocina stanowiły 43,3% całego budżetu. Poniesione wydatki to głównie wydatki bieżące, gdyż wydatki majątkowe (przeznaczone głównie na inwestycje) stanowiły przeciętnie 5,6% całej kwoty przeznaczonej na oświatę. Zaznaczyć należy, że w 20 gminach wydatki w tym dziale występowały wyłącznie jako wydatki bieżące. Wśród wydatków bieżących w tym dziale wyraźnie przeważały wydatki na wynagrodzenia i ich pochodne. Stanowiły średnio 71,7% wydatków bieżących, a w gminach wiejskich Moszczenica, Radziemice i Gródek nad Dunajcem oraz miejsko-wiejskiej Dobczyce przekroczyły nawet 82% tych wydatków. W 155 gminach wydatki na wynagrodzenia i ich pochodne przekroczyły również przyznaną subwencję oświatową, najwięcej w gminach miejskich Bukowno i Zakopane. Z ogólnej kwoty wydatków gmin zrealizowanych w dziale Oświata i wychowanie na prowadzenie szkół podstawowych przeznaczono 60,6%, natomiast na gimnazja i przedszkola odpowiednio 5,0% i 18,4%.

W 2019 r. z wydatków w dziale Oświata i wychowanie, na 1 mieszkańca gmin w województwie przypadło średnio 1588 zł, najwięcej w gminie wiejskiej Żegocina (2677 zł), a najmniej (940 zł) w gminie wiejskiej Bolesław (pow. dąbrowski).

Na finansowanie zadań w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin gminy przeznaczyły 3888 mln zł, tj. 30,8% wydatków ogółem. Na wypłaty świadczenia wychowawczego z budżetów gmin wydatkowano 2288 mln zł, co stanowiło 58,9% wydatków gmin w ramach trzech² wymienionych działów. Wydatki w tych działach w różnym stopniu obciążały budżety gmin, najwięcej, ponad 40% całego budżetu w gminach wiejskich: Radgoszcz, Lipinki, Podegrodzie i Jordanów. Równocześnie w gminie miejskiej Bukowno wydatki z zakresu pomocy społecznej i wsparcia rodzin stanowiły najmniej – 20,4% ogółu wydatków gminy. Oprócz świadczenia wychowawczego, środki przeznaczone były również na wypłatę świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zasiłków i jako pomoc w naturze, opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby, które rezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny.

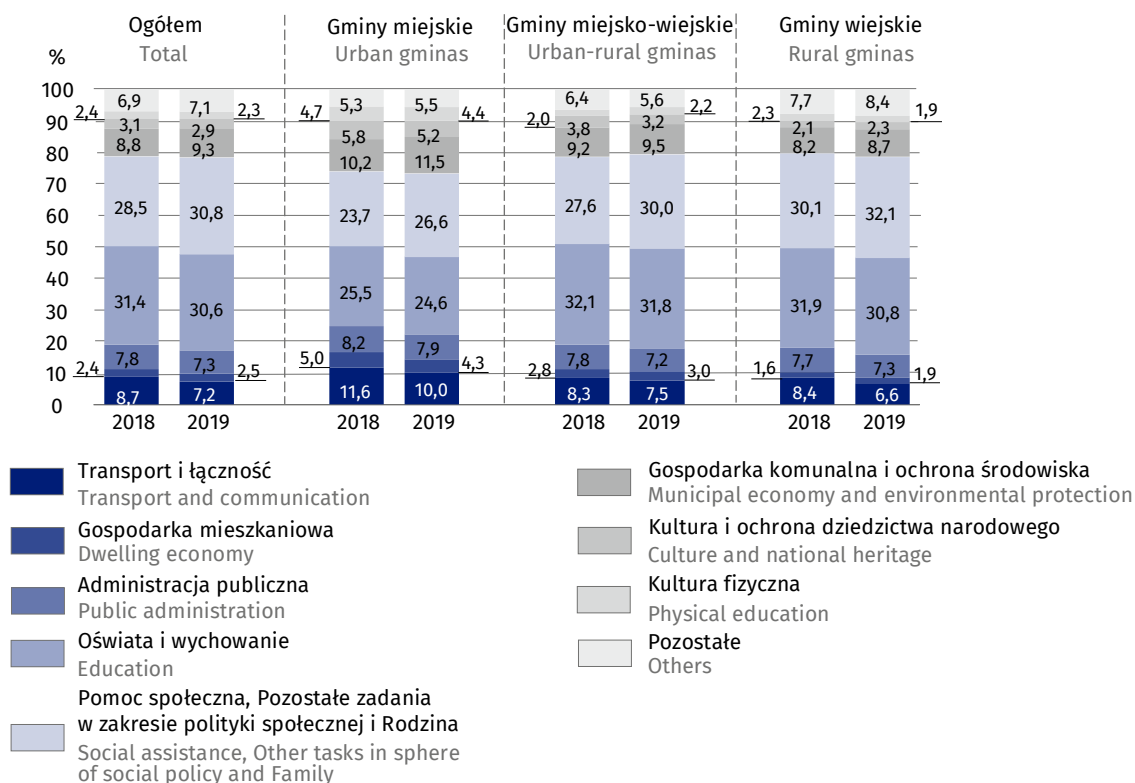
¹ Działy: 852 Pomoc społeczna, 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i 855 Rodzina.

² J.w

W 2019 r. niższe niż przed rokiem były wydatki gmin zrealizowane w dziale Transport i łączność. W tym dziale gminy zaangażowały kwotę 915 mln zł (o 81 mln zł niższą od 2018 r.), co stanowiło 7,2% ich wydatków ogółem. W strukturze wydatków działu według rodzajów przeważały wydatki majątkowe (56,1%), które prawie w całości przeznaczono na inwestycje. W gminach wiejskich: Łapanów, Pałecznica i Borzęcin wydatki inwestycyjne stanowiły 97% całego działu. Z kolei w gminach wiejskich: Bolesław (pow. dąbrowski), Mędrzechów, Słaboszów, Łapsze Niżne i Przeciszów poniesione wydatki finansowały wyłącznie działalność bieżącą.

Wykres 10. Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według działów

Chart 10. Structure of total expenditure of gminas budgets by divisions



Wysoką pozycję w strukturze wydatków gmin w województwie małopolskim w 2019 r. zajmowały również wydatki w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, na który przekazano łącznie 1175 mln zł, tj. 9,3% wydatków ogółem. Najwięcej środków – 669 mln zł, czyli 56,9% łącznych wydatków w tym dziale zaangażowano w zakresie gospodarki ściekami i ochrony wód oraz gospodarki odpadami, przy czym w gminach wiejskich Przeciszów i Słobice tylko w tym zakresie zrealizowano prawie całą pulę środków przeznaczonych na ten dział.

2.4. Wynik finansowy

2.4. Financial result

Rok 2019 małopolskie gminy zakończyły deficytem budżetowym w wysokości 110 mln zł (rok 2018 zakończyły znacznie wyższym deficytem w wysokości minus 438 mln zł). Zmieniła się liczba gmin kończących rok dodatnim i ujemnym wynikiem finansowym. Nadwyżkę budżetową w wysokości 198 mln zł wykazały 83 gminy, natomiast deficyt budżetowy w wysokości 308 mln zł wystąpił w 96 gminach.

Zmiany w wyniku finansowym gmin znalazły odbicie w jego relacji do osiągniętych dochodów ogółem. Odnotowano tylko jedną gminę, której deficyt budżetowy przekroczył 20% uzyskanych dochodów ogółem, natomiast w pozostałych przypadkach relacja ta w większości zawierała się w granicach do 5% dochodów ogółem.

2.5. Przychody i rozchody

2.5. Revenues and expenses

W 2019 r. przychody ogółem gmin województwa małopolskiego wynosiły 1316 mln zł (50,5% łącznych przychodów JST w województwie) i były o 93 mln zł niższe od środków zgromadzonych w 2018 r. Pochodziły głównie z kredytów i pożyczek oraz z wolnych środków. Kredyty i pożyczki w kwocie 731 mln zł stanowiły 55,5% przychodów ogółem, a wolne środki w kwocie 486 mln zł – 37,0%. Wystąpiły jeszcze przychody z dwóch tytułów nadwyżka z lat ubiegłych w kwocie 85 mln zł (6,4% łącznych przychodów gmin) oraz spłaty udzielonych pożyczek w kwocie 14 mln zł (1,1%).

Rozchody ogółem gmin w 2019 r. wyniosły 495 mln zł i były o 87 mln zł wyższe od poprzedniego roku. Wśród rozchodów dominowały spłaty kredytów i pożyczek – 464 mln zł (93,9%). Pozostałe pozycje rozchodów, to pożyczki udzielone – 14 mln zł (2,9%) oraz inne cele – 16 mln zł (3,2%).

Zagregowany wynik małopolskich gmin za 2019 r. był ujemny, a deficyt budżetowy wynosił 308 mln zł. Kredyty i pożyczki w kwocie 250 mln zł pokryły deficyt w 80,9%, nadwyżka z lat ubiegłych – 17 mln zł w 5,7%, a wolne środki – 41 mln zł w 13,4%.

2.6. Zadłużenie gmin

2.6. Debt of gminas

Zobowiązania ogółem gmin województwa małopolskiego w 2019 r. wynosiły 3234 mln zł i były o 8,4% wyższe w relacji do 2018 r. Wystąpiły w 176 gminach, nie stwierdzono ich w gminie miejsko-wiejskiej Wadowice oraz w gminach wiejskich: Grybów i Nawojowa.

W strukturze zobowiązań ogółem w 2019 r. kredyty i pożyczki w kwocie 3193 mln zł stanowiły średnio 98,7% (w tym kredyty długoterminowe 98,2%) i wystąpiły we wszystkich gminach wykazujących zadłużenie. Papiery wartościowe (wyłącznie długoterminowe) w kwocie 40 mln zł stanowiły 1,2% zobowiązań ogółem, a odnotowano je w gminie miejsko-wiejskiej Brzesko oraz wiejskich: Iwkowa i Tokarnia. Niewielki odsetek zobowiązań ogółem (poniżej 1%) przypadła na wymagalne zobowiązania.

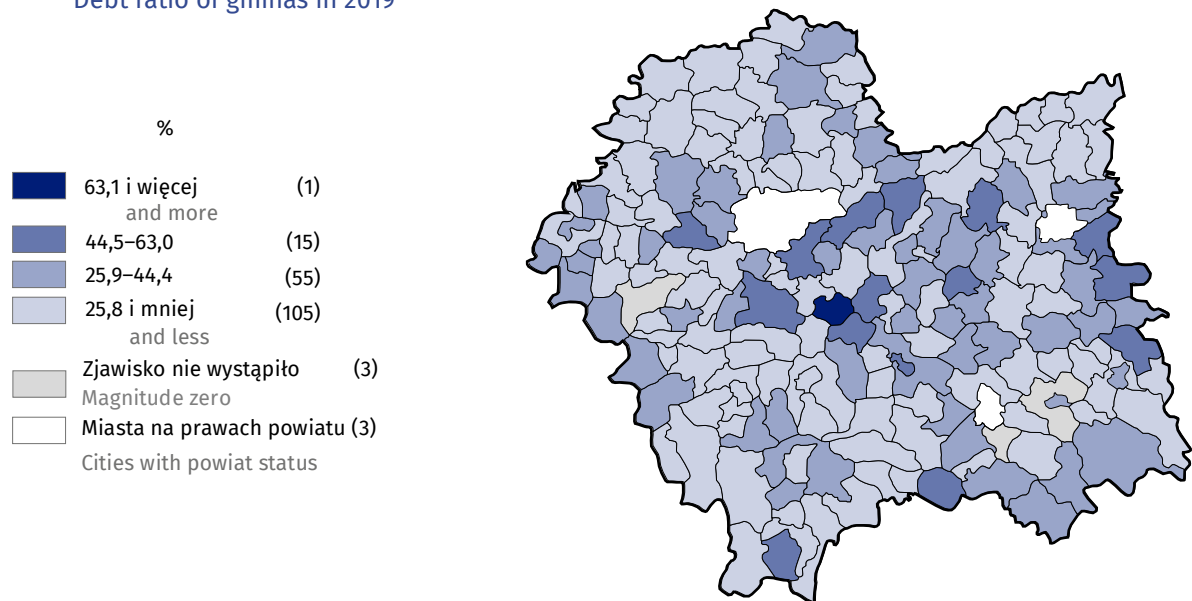
Tablica 2. Zobowiązania gmin według tytułów dłużnych

Table 2. Liabilities of gminas by types of debt

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
	mln zł million PLN		2018=100
Zobowiązania ogółem Total liabilities	2983,6	3234,3	108,4
W tym: Of which:			
Papiery wartościowe Securities	40,2	40,2	100,0
w tym długoterminowe of which long-term	40,2	40,2	100,0
Kredyty i pożyczki Credits and loans	2941,4	3193,5	108,6
w tym długoterminowe of which long-term	2931,5	3176,8	108,4
Wymagalne zobowiązania Chargable liabilities	2,0	0,7	33,0
w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services	0,7	0,5	68,4

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of the Ministry of Finance.

Mapa 5. Wskaźnik zadłużenia gmin w 2019 r.
 Map 5. Debt ratio of gminas in 2019



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
 Source: data of the Ministry of Finance.

Wskaźnik zadłużenia gmin w województwie małopolskim w 2019 r. wynosił 25,8% i był niższy o 1,1 p. proc. od wskaźnika z 2018 r. Wzrost wskaźnika zadłużenia odnotowano w 67 gminach, przy czym w 59 wzrost ten nie przekraczał 10%. Najwyższy wskaźnik zadłużenia (81,4%) wystąpił w gminie wiejskiej Raciechowice, natomiast największe obniżenie wskaźnika zadłużenia w odniesieniu do roku poprzedniego odnotowano w gminie wiejskiej Borzęcin (o 22,6 p. proc.).

Rozdział 3. Gospodarka finansowa miast na prawach powiatu

Chapter 3. Financial management of cities with powiat status

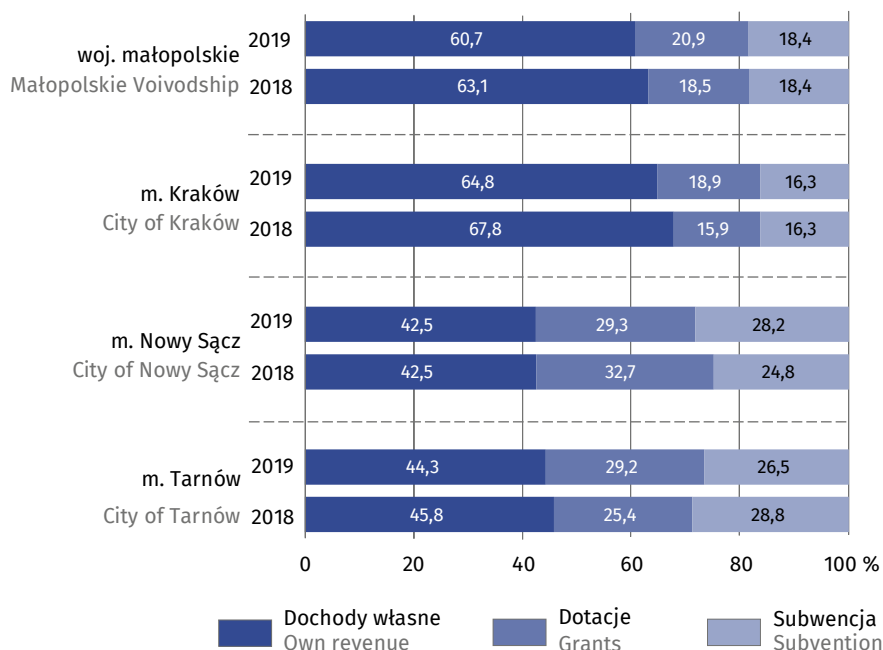
W 2019 r. dochody ogółem miast na prawach powiatu były wyższe niż w 2018 r. Zmianie uległa ich struktura według rodzajów: zwiększył się udział dotacji, obniżył się udział dochodów własnych, a udział subwencji pozostał na poziomie roku poprzedniego. Wolniej niż dochody ogółem zwiększyły się wydatki ogółem, a ich struktura według rodzajów w niewielkim stopniu odbiegała od poprzedniego roku. Zagregowany wynik finansowy był ujemny, porównywalny z wynikiem w 2018 r.

3.1. Dochody

3.1. Revenue

W 2019 r. w budżetach miast na prawach powiatu województwa małopolskiego zgromadzono dochody ogółem w wysokości 7353 mln zł, tj. o 11,0% wyższe niż przed rokiem (w kraju wzrost o 9,8%). Z tych dochodów na 1 mieszkańca w miastach na prawach powiatu województwa w 2019 r. przypadało średnio 7602 zł (o 723 zł więcej niż w 2018 r.). Najwyższy wskaźnik odnotowano w Nowym Sączu (7646 zł), a następnie w Krakowie (7630 zł) i Tarnowie (7364 zł).

Wykres 11. Struktura dochodów ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów
 Chart 11. Structure of total revenue of cities with powiat status budgets by types



W strukturze dochodów ogółem miast w województwie małopolskim według rodzajów, w relacji do roku poprzedniego, nie zmienił się udział subwencji, natomiast zwiększył się udział dotacji, a obniżył dochodów własnych. Dochody własne stanowiły 60,7%, dotacje – 20,9%, a subwencje – 18,4%, wobec odpowiednio 63,1%, 18,5% i 18,4% w 2018 r.

Dochody własne małopolskich miast na prawach powiatu w 2019 r. wynosiły 4460 mln zł i były średnio o 6,6% wyższe niż przed rokiem. Ich wzrost odnotowano w budżetach wszystkich miast. Nadal najwyższy udział dochodów własnych w dochodach ogółem miał miejsce w budżecie Krakowa (64,8%), natomiast w pozostałych miastach nie przekroczył 50%.

Nie zmieniły się główne źródła dochodów własnych. Składały się na nie wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (PIT i CIT – 50,3%), podatku od nieruchomości (15,4%), dochody z majątku (4,8%) oraz pozostałe dochody – łącznie ze środkami ze źródeł pozabudżetowych (24,6%).

Z tytułu podatku dochodowego PIT i CIT do budżetów miast na prawach powiatu wpłynęło łącznie 2245 mln zł (2053 mln zł z PIT i 192 mln zł z CIT), czyli o 232 mln zł więcej niż w 2018 r. Na tym wyniku zaważyły wpływy obu podatków do budżetu Krakowa (łącznie o 195 mln zł wyższe), gdyż zmiany we wpływach podatków do budżetów Nowego Sącza i Tarnowa były nieporównywalnie niższe (wzrost odpowiednio o 24 mln zł i o 12 mln zł).

Wpływy z podatku od nieruchomości w 2019 r. wynosiły łącznie 686 mln zł, czyli o 3,0% więcej niż przed rokiem. Ich udział w tworzeniu dochodów własnych miast był następujący: w Krakowie stanowiły 14,2%, w Nowym Sączu 19,9%, a w Tarnowie 24,5%.

Dochody określane jako pozostałe, od kilku już lat, w zbliżonym stopniu uczestniczą w tworzeniu dochodów własnych. W 2019 r. łączna ich kwota 1096 mln zł stanowiła 24,6% dochodów własnych małopolskich miast na prawach powiatu. Wchodzące w ich skład środki pozyskane ze źródeł pozabudżetowych (23 mln zł) prawie w całości odnotowano w budżecie Krakowa.

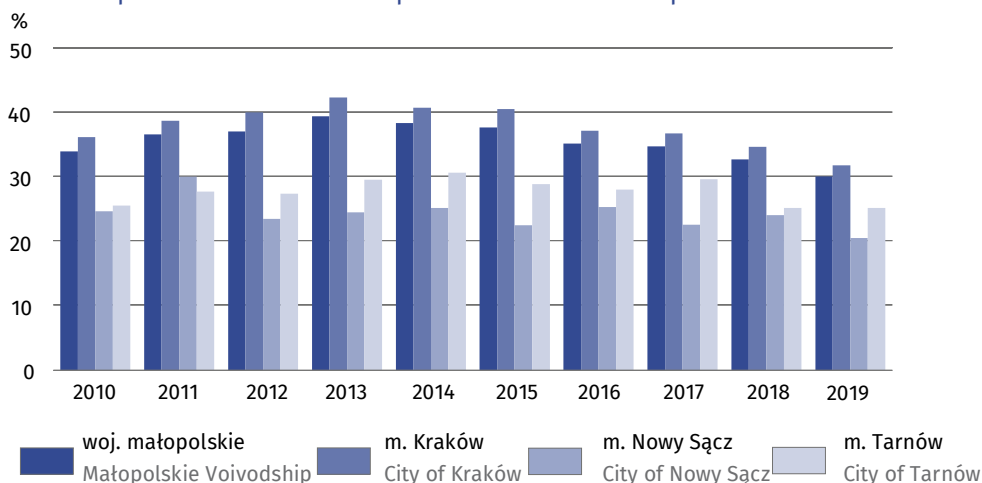
Istotnym źródłem dochodów własnych były również dochody z majątku, a ich kwota 215 mln zł była niższa o 15 mln zł od kwoty z 2018 r. Na ten wynik miał wpływ spadek dochodów o 31 mln zł w budżecie Nowego Sącza, gdyż w Krakowie i Tarnowie odnotowano wzrost dochodów odpowiednio o 14 mln zł i o 1 mln zł.

W 2019 r. z dochodów własnych miast na prawach powiatu województwa na 1 mieszkańca przypadało średnio 4611 zł (o 267 zł więcej niż w roku poprzednim), przy czym w Krakowie – 4947 zł (o 268 zł więcej), w Nowym Sączu – 3252 zł (o 34 zł), a w Tarnowie – 3264 zł (o 412 zł więcej).

Sytuację finansową miast na prawach powiatu województwa małopolskiego można ocenić również w oparciu o wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej. Na przestrzeni ostatnich 9 lat wskaźnik ten przyjmował wartości zawarte w przedziale od 32,8% w 2018 r. do 39,4% w 2013 r. W omawianym roku wynosił 30,1%, czyli o 2,7 p. proc. mniej niż w 2018 r. (w Krakowie – 31,8%, w Nowym Sączu – 20,5%, a w Tarnowie – 25,2%).

Wykres 12. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej miast na prawach powiatu

Chart 12. Rate of profitable financial independence of cities with powiat status



W 2019 r. zwiększyła się kwota dotacji zasilająca budżety miast na prawach powiatu województwa. Wpłynęło do nich 1538 mln zł (o 314 mln zł więcej niż przed rokiem), z czego 216 mln zł skierowano na inwestycje. Wśród dotacji, dotacje celowe w kwocie 1273 mln zł stanowiły 82,8% i przekazane były głównie z budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych z zakresu administracji rządowej (1089 mln zł) oraz na uzupełnienie środków finansujących zadania własne (136 mln zł).

W ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013 (dotacje §§ 200 i 620) do budżetów miast wpłynęło 10 mln zł, co stanowiło 0,6% łącznej kwoty dotacji, a odnotowano je w budżecie Nowego Sącza. Dotacje §§ 205 i 625, czyli z zakresu realizowania programów z Perspektywy Finansowej UE 2014–2020 w łącznej kwocie 255 mln zł wpłynęły do budżetów wszystkich miast, do Krakowa – 167 mln zł, Nowego Sącza – 24 mln zł i Tarnowa – 64 mln zł i zostały skierowane głównie na finansowanie inwestycji.

W 2019 r. do budżetów miast na prawach powiatu wpłynęły środki w postaci subwencji ogólnej w kwocie 1355 mln zł (o 138 mln zł wyższej niż w 2018 r.), jednak jej udział w dochodach ogółem pozostał na poziomie poprzedniego roku (18,4%). Przekazana subwencja wystąpiła głównie w postaci subwencji oświatowej (1291 mln zł). Wśród pozostałych części subwencji ogólnej nie odnotowano subwencji rekompensującej, część równoważącą (50 mln zł) i uzupełnienie subwencji ogólnej (11 mln zł) przyznano wszystkim miastom, a część wyrównawcza (1 mln zł) wystąpiła w budżetach Nowego Sącza i Tarnowa.

3.2. Środki unijne w budżetach miast na prawach powiatu

3.2. European Union funds in budgets of cities with powiat status

W 2019 r. do budżetów miast na prawach powiatu województwa małopolskiego wpłynęło 273 mln zł (o 40 mln zł więcej niż przed rokiem) w postaci środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Stanowiły 3,7% dochodów ogółem tej kategorii jednostek samorządowych.

Dochody zostały zrealizowane jako:

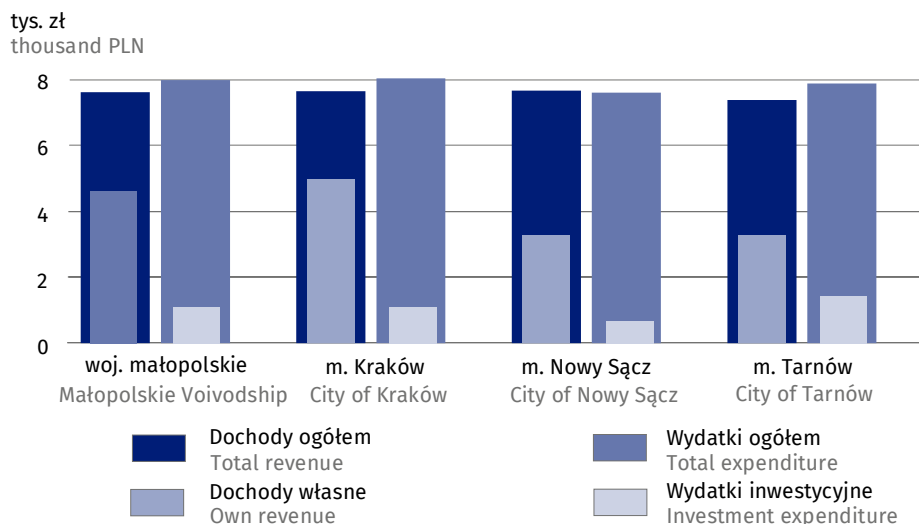
- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 7 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów
- realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 6 mln zł,
- płatności z budżetu środków europejskich – 260 mln zł.

W 2019 r. nie zmieniła się kolejność beneficjentów środków unijnych, nadal przeważająca część – 175 mln zł przeszła do budżetu Krakowa (64,2%), a pozostałe środki przypadły na budżety Nowego Sącza – 33 mln zł (12,2%) i Tarnowa – 65 mln zł (23,6%).

Na 1 mieszkańca w miastach na prawach powiatu województwa małopolskiego w 2019 r. przypadało średnio 282 zł z tytułu dochodów środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, najwięcej w Tarnowie (594 zł), a następnie w Nowym Sączu (399 zł) i w Krakowie (226 zł).

Wykres 13. Dochody i wydatki na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w 2019 r.

Chart 13. Revenue and expenditure per capita in cities with powiat status in 2019



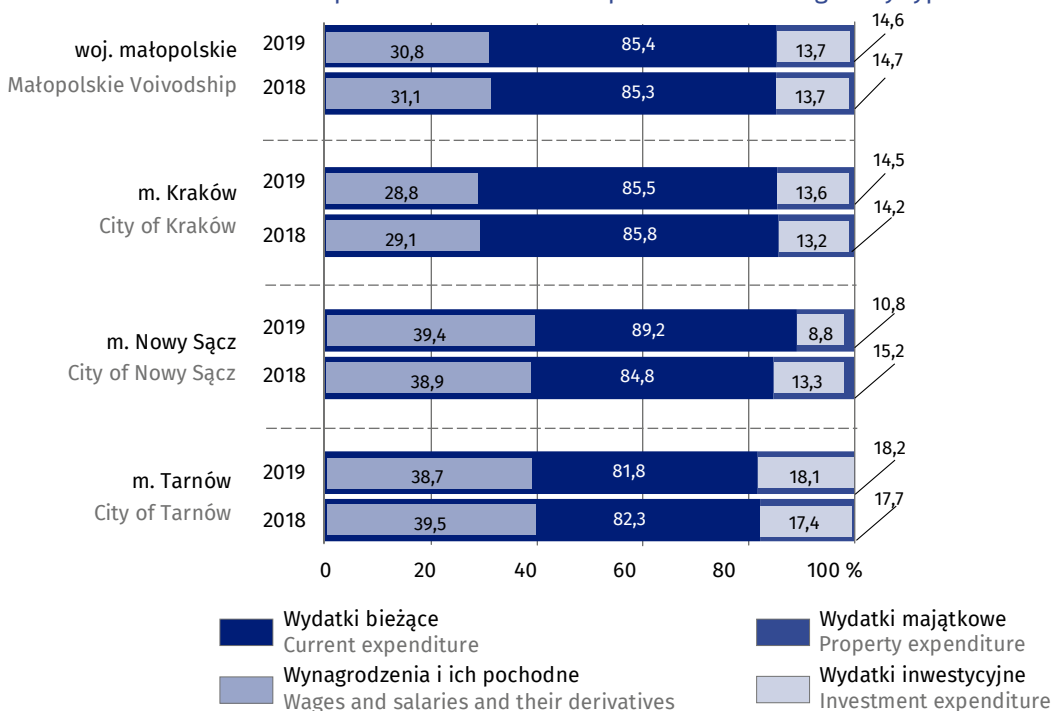
3.3. Wydatki

3.3. Expenditure

W 2019 r. wydatki ogółem miast na prawach powiatu województwa małopolskiego wynosiły 7701 mln zł i były o 10,4% wyższe niż przed rokiem (w kraju o 11,4%). W Krakowie wydatki wzrosły o 11,5%, w Nowym Sączu o 4,0%, a w Tarnowie o 8,1%.

Wykres 14. Struktura wydatków ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów

Chart 14. Structure of total expenditure of cities with powiat status budgets by types

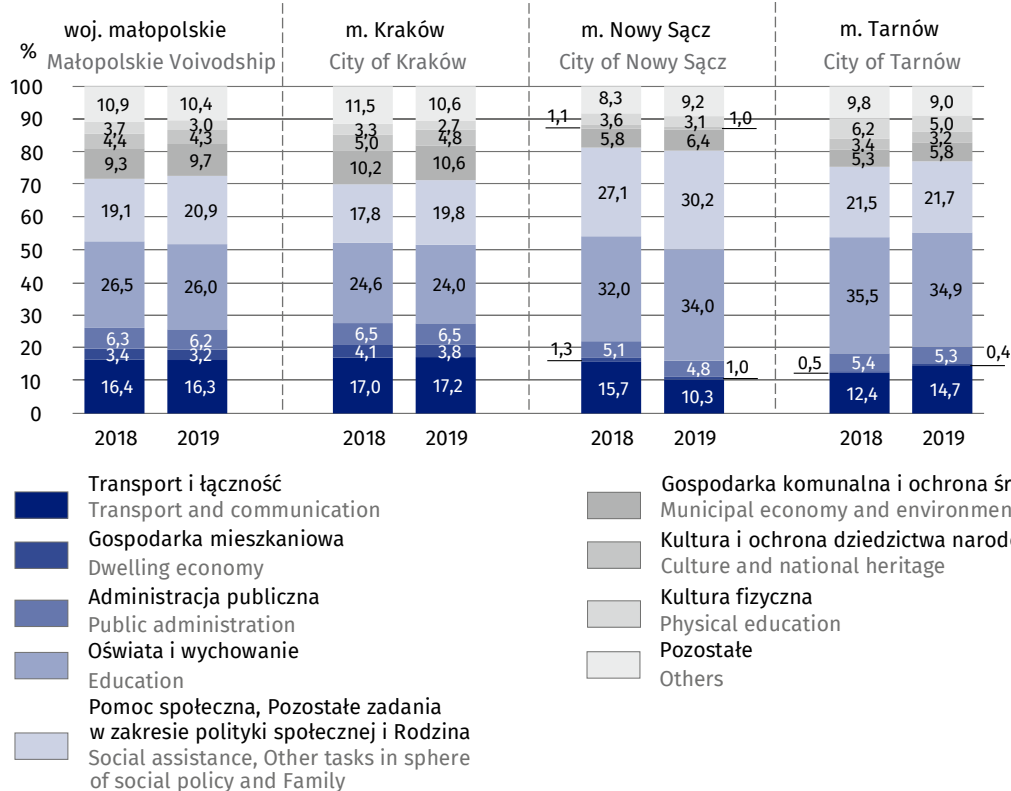


W omawianym roku nie odnotowano większych zmian w strukturze wydatków ogółem rozpatrywanych według rodzajów. Wydatki bieżące w kwocie 6577 mln zł (wyższe o 630 mln zł niż w 2018 r.) stanowiły 85,4%. Rozdysponowane zostały głównie na wynagrodzenia i ich pochodne (2368 mln zł), zakup materiałów i usług (1936 mln zł) oraz dotacje (894 mln zł). Struktura tych trzech wymienionych rodzajów wydatków bieżących (łącznie 79,0%) pozostała na poziomie zbliżonym do poprzedniego roku. Wśród pozostałych rodzajów wydatków bieżących w 2019 r. odnotowano wyższe wydatki na obsługę długu publicznego, które osiągnęły poziom 82 mln zł (76 mln zł w 2018 r.).

Na wydatki majątkowe przekazano 1124 mln zł (o 97 mln zł więcej niż w 2018 r.), co stanowiło 14,6% wydatków ogółem. Z ogólnej kwoty wydatków majątkowych na wydatki inwestycyjne przeznaczono 1056 mln zł, a na zakup akcji i udziałów w spółkach kwotę 67 mln zł, przy czym z budżetu Krakowa przekazano 53 mln zł, Nowego Sącza – 13 mln zł, a Tarnowa – 1 mln zł.

Z wydatków ogółem miast na prawach powiatu w województwie w 2019 r. na 1 mieszkańca przypadało średnio 7961 zł (o 790 zł więcej niż w 2018 r.), w tym z wydatków inwestycyjnych 1092 zł (o 101 zł więcej).

Wykres 15. Struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu według działów
Chart 15. Structure of expenditure of cities with powiat status budgets by divisions



Nie zmieniły się główne kierunki wydatków miast na prawach powiatu, analizowane według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków Ministerstwa Finansów. Podobnie, jak w poprzednich latach, w 2019 r. w działach: Transport i łączność, Oświata i wychowanie oraz na zadania w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin wykorzystano 63,2% łącznych wydatków.

Finansowanie zadań z zakresu działu Transport i łączność pochłonęło 1258 mln zł, czyli 16,3% wydatków ogółem. Podobnie jak w latach poprzednich, wydatki w tym dziale, w najwyższym stopniu obciążały budżet Krakowa, z którego przekazano na ten cel 1068 mln zł, czyli 17,2% całego budżetu (w Nowym Sączu 65 mln zł – 10,3%, a w Tarnowie 125 mln zł – 14,7%). Na działalność bieżącą przeznaczono 853 mln zł, a 405 mln zł na wydatki majątkowe. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyły się wydatki na inwestycje, na które przekazano 395 mln zł (o 119 mln zł więcej), czyli 37,4% łącznych wydatków inwestycyjnych w tej kategorii jednostek samorządowych w województwie.

Wydatki na zadania w dziale Oświata i wychowanie wynosiły 2004 mln zł, co stanowiło 26,0% wydatków ogółem. Były wyższe o 158 mln zł od wydatków z 2018 r., ale ich udział w wydatkach ogółem pozostał na zbliżonym poziomie. Środki skierowano głównie na finansowanie działalności bieżącej, gdyż wydatki majątkowe stanowiły 3,8% wydatków w tym dziale. Subwencja oświatowa przekazana z budżetu państwa pokryła średnio wydatki tego działu 64,5%, a należy pamiętać, że miasta realizują jeszcze zadania w zakresie oświaty w ramach działu Edukacyjna opieka wychowawcza, na który w 2019 r. przekazano 291 mln zł. Finansowanie szkół podstawowych i gimnazjów (łącznie z dowożeniem uczniów) stanowiło wydatek 717 mln zł (35,8%), szkół średnich (ogólnokształcących i zawodowych) – 262 mln zł (13,1%), a przedszkoli – 423 mln zł (21,1%).

Wydatki w obszarze pomocy społecznej i wsparcia rodzin, wynosiły łącznie 1606 mln zł, czyli 20,9% wydatków ogółem małopolskich miast na prawach powiatu. Były o 277 mln zł wyższe od wydatków z poprzedniego roku głównie z uwagi na rozszerzenie Programu Rodzina 500+ i wypłatę świadczenia wychowawczego na każde dziecko w rodzinie. Wyższe środki przeznaczone zostały również na utrzymanie infrastruktury w tym zakresie

(m.in. domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze), jak i na pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej w formie zasiłków. Zaznaczyć należy, że w wydatkach związanych zwłaszcza z utrzymaniem infrastruktury dominował Kraków, gdyż z jego budżetu pochodziło 80,7% środków wydatkowanych ogółem na prowadzenie domów pomocy społecznej i 77,3% przeznaczonych na działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych.

3.4. Wynik finansowy

3.4. Financial result

Zagregowany wynik finansowy małopolskich miast na prawach powiatu za 2019 r. był ujemny i wynosił minus 348 mln zł (w ubiegłym roku ujemny wynik w wysokości minus 350 mln zł). Deficytem budżetowym w wysokości 353 mln zł zamknęły się budżety w Krakowie i w Tarnowie, natomiast w Nowym Sączu wykazano nadwyżkę budżetową w wysokości 5 mln zł.

Zmieniła się relacja wyniku do dochodów ogółem. O ile w 2018 r. wynik stanowił średnio minus 5,3% dochodów, to w 2019 r. było to minus 4,7%. Relacja wyniku do dochodów ogółem w Krakowie i w Tarnowie stanowiła odpowiednio: minus 5,1% i minus 6,7%, a w Nowym Sączu plus 0,9%.

3.5. Przychody i rozchody

3.5. Revenues and expenses

W 2019 r. przychody ogółem miast na prawach powiatu wynosiły 877 mln zł (33,7% łącznych przychodów jednostek samorządowych w województwie małopolskim) i były o 44 mln zł wyższe od środków zgromadzonych w 2018 r. Pochodziły z kredytów i pożyczek oraz z wolnych środków. Kredyty i pożyczki w kwocie 600 mln zł stanowiły 68,4%, a wolne środki 277 mln zł – 31,6%.

Łączna kwota rozchodów ogółem miast na prawach powiatu w 2019 r. wyniosła 281 mln zł i była o 77 mln zł wyższa od poprzedniego roku. W strukturze rozchodów wystąpiły dwie kategorie – spłata kredytów i pożyczek w kwocie 275 mln zł (98,0%) oraz udzielone pożyczki – 6 mln zł (2,0%).

W 2019 r. zagregowany wynik małopolskich miast na prawach powiatu był ujemny, a deficytem budżetowym wynoszącym 353 mln zł rok zamknęły dwa miasta. Ujemny wynik finansowy został sfinansowany przez kredyty i pożyczki w kwocie 313 mln zł (88,5%) oraz wolne środki – 41 mln zł (11,5%).

3.6. Zadłużenie miast na prawach powiatu

3.6. Debt of cities with powiat status

Zobowiązania ogółem miast na prawach powiatu województwa małopolskiego w 2019 r. wynosiły 3566 mln zł i wzrosły o 19,7% w relacji do 2018 r.

Tablica 3. Zobowiązania miast na prawach powiatu według tytułów dłużnych

Table 3. Liabilities of cities with powiat status by types of debt

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
	mln zł million PLN		2018=100
Zobowiązania ogółem Total liabilities	2978,9	3566,0	119,7
W tym: Of which:			
Papiery wartościowe Securities	720,0	720,0	100,0
w tym długoterminowe of which long-term	720,0	720,0	100,0

Tablica 3. Zobowiązania miast na prawach powiatu według tytułów dłużnych (dok.)

Table 3. Liabilities of cities with powiat status by types of debt (cont.)

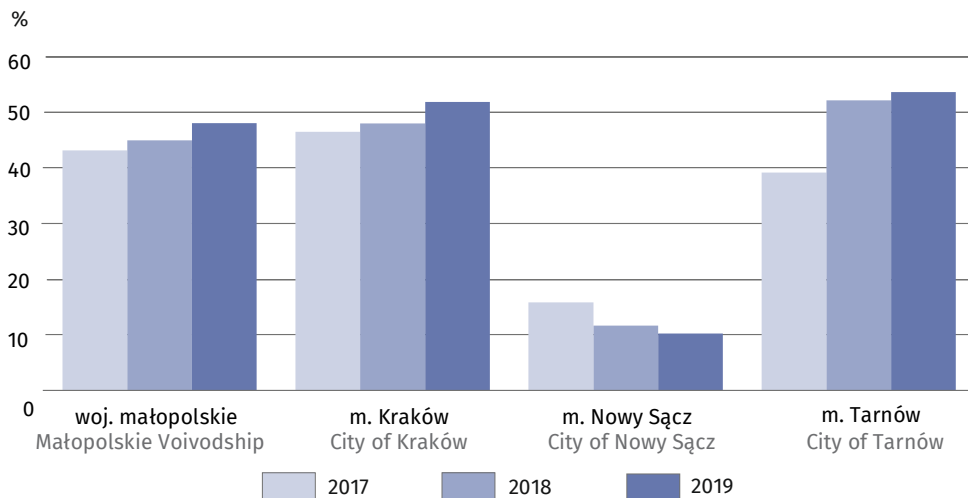
Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
	mln zł million PLN		2018=100
Kredyty i pożyczki Credits and loans	2258,9	2844,3	125,9
w tym długoterminowe of which long-term	2258,9	2806,3	124,2
Wymagalne zobowiązania Chargable liabilities	0,0	1,7	17 razy
w tym z tytułu dostaw i usług of which for deliveries and services	0,0	0,0	0,0

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of the Ministry of Finance.

W strukturze zobowiązań ogółem w 2019 r. kredyty i pożyczki w kwocie 2844 mln zł stanowiły średnio 79,8% i były to głównie kredyty długoterminowe. Wystąpiły w budżetach wszystkich małopolskich miast na prawach powiatu. Papiery wartościowe (wyłącznie długoterminowe) w kwocie 720 mln zł stanowiły 20,2% zobowiązań ogółem i odnotowano je w budżecie Krakowa. Niewielki odsetek zobowiązań ogółem przypadła na wymagalne zobowiązania, które wykazano w Krakowie i Tarnowie.

Wykres 16. Wskaźnik zadłużenia miast na prawach powiatu

Chart 16. Debt ratio of cities with powiat status



Wskaźnik zadłużenia miast na prawach powiatu w 2019 r. wynosił 48,1% i okazał się wyższy o 3,1 p. proc. w relacji do 2018 r. Wzrost wskaźnika zadłużenia odnotowano w budżetach Krakowa i Tarnowa, odpowiednio o 3,9 i o 1,5 p. proc., a w Nowym Sączu obniżenie o 1,4 p. proc.

Rozdział 4. Gospodarka finansowa powiatów

Chapter 4. Financial management of powiats

W 2019 r. wzrost dochodów ogółem powiatów przekroczył poziom z poprzedniego roku. Utrzymały się tendencje zmian w strukturze dochodów ogółem według rodzajów: zwiększył się udział dochodów własnych, a obniżył dotacji i subwencji. Wyższy był również udział środków unijnych w dochodach ogółem.

Tempo wzrostu wydatków ogółem powiatów było 2-krotnie niższe niż dochodów. Ograniczone zostały inwestycje, na które przekazano mniej środków, niż w 2018 r. Różnica w dynamice dochodów i wydatków wpłynęła na zmiany w wyniku finansowym.

Zagregowany wynik przyjął postać nadwyżki budżetowej, podczas gdy w roku poprzednim był deficyt budżetowy.

4.1. Dochody

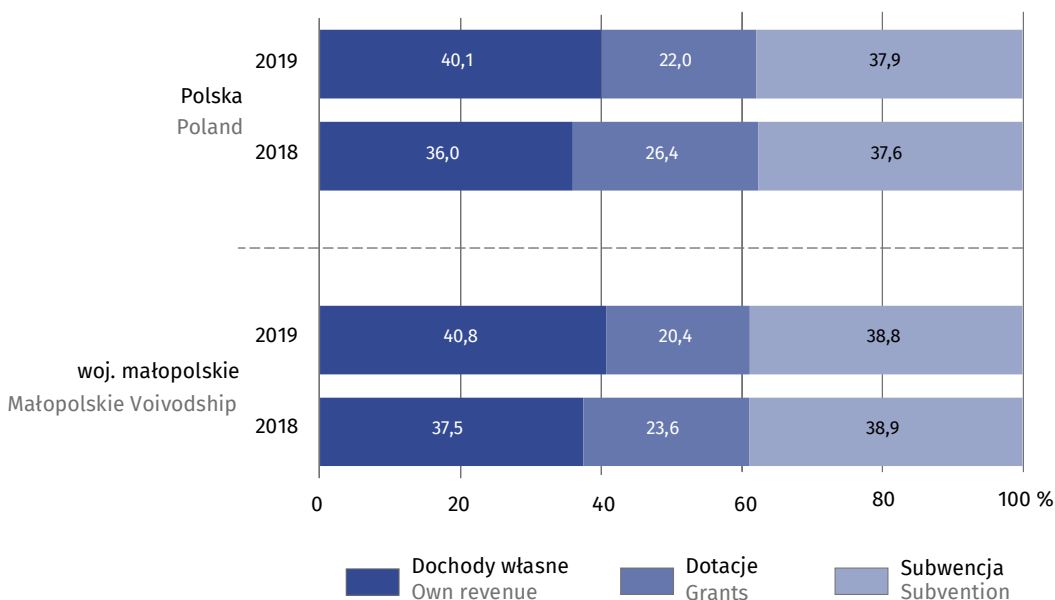
4.1. Revenue

W 2019 r. w budżetach powiatów województwa małopolskiego zgromadzono dochody ogółem w wysokości 2499 mln zł, czyli o 13,0% wyższe niż przed rokiem (w kraju wzrost o 9,8%). Wzrost odnotowano we wszystkich powiatach, najwyższy (o 26,6%) w budżecie powiatu nowotarskiego.

Z dochodów ogółem powiatów na 1 mieszkańca w powiatach w województwie przypadło przeciętnie 1025 zł (o 116 zł więcej, niż w 2018 r.). Najwyższą kwotę przypadającą na 1 mieszkańca odnotowano w powiecie miechowskim (1501 zł), a najniższą kolejny już rok w powiatach nowosądeckim (766 zł) i tarnowskim (774 zł).

Wykres 17. Struktura dochodów budżetów powiatów według rodzajów

Chart 17 . Structure of revenue of powiats budgets by types



W 2019 r. w strukturze dochodów budżetów powiatów według rodzaju zwiększył się udział dochodów własnych, a obniżył dotacji i subwencji. Dochody własne stanowiły 40,8%, dotacje – 20,4%, a subwencja 38,8%, wobec odpowiednio: 37,5%, 23,6% i 38,9% w 2018 r.

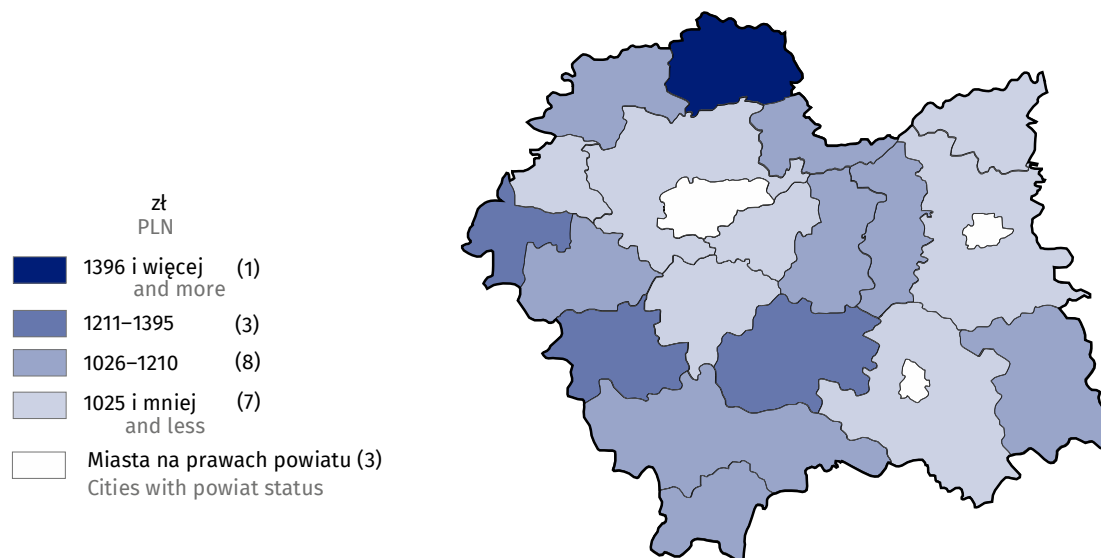
Dochody własne w 2019 r. wynosiły 1021 mln zł, czyli o 23,1% więcej niż przed rokiem. Zmianę w dochodach własnych spowodowały głównie wyższe niż w 2018 r. wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych. Do budżetów powiatów wpłynęło z tych tytułów odpowiednio 565 mln zł (PIT) i 19 mln zł

(CIT), co stanowiło 57,2% łącznej kwoty dochodów własnych. Wyższe były również wpływy z tzw. pozostałych dochodów, które w kwocie 424 mln zł, stanowiły 41,6% dochodów własnych.

W 2019 r. z dochodów własnych powiatów na 1 mieszkańca w powiatach przypadło średnio 419 zł (o 78 zł więcej niż w 2018 r.), najwięcej w powiecie krakowskim (564 zł), a najmniej w powiecie dąbrowskim (240 zł).

Mapa 6. Dochody ogółem powiatów na 1 mieszkańca w 2019 r.

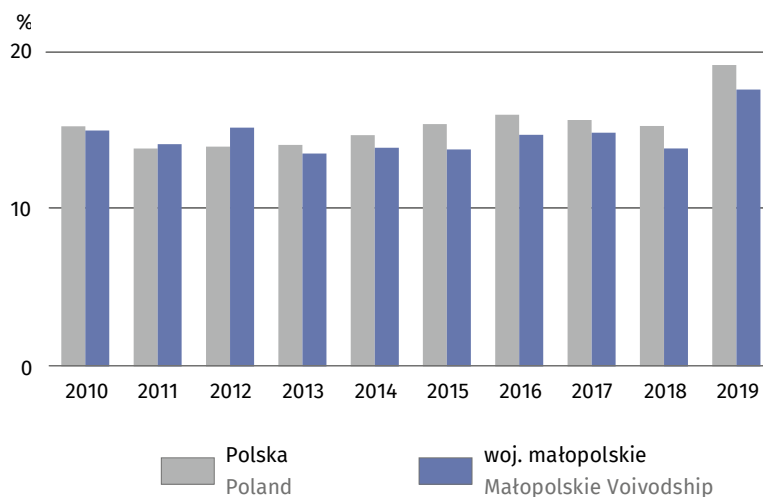
Map 6. Total revenue of powiats per capita in 2019



Dochody własne stanowią istotny wyznacznik samodzielności finansowej jednostek, a jej wyrazem jest tzw. wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej.

Wykres 18. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej powiatów

Chart 18. Rate of profitable financial independence of powiats



Na przestrzeni lat 2010–2019, jedynie w latach 2011–2012 wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej powiatów województwa małopolskiego przewyższał wskaźnik ustalony dla powiatów ogółem w kraju. W 2019 r. w województwie wynosił 17,5% i był o 1,5 p. proc. niższy od wskaźnika dla powiatów w kraju. Biorąc pod uwagę

graniczne wartości wskaźnika, najwyższą wartość odnotowano w budżecie powiatu limanowskiego (21,9%), a najniższą w budżecie powiatu dąbrowskiego (10,6%).

Dochody ogółem powiatów składały się w znacznej mierze ze środków pochodzących z tzw. transferów zewnętrznych, przekazywanych w postaci dotacji i subwencji. W 2019 r. do powiatów przekazano 510 mln zł dotacji (o 12 mln zł mniej niż w 2018 r.), z czego 393 mln zł stanowiły dotacje celowe, a 116 mln zł dotacje §§ 205 i 625. Udział dotacji w dochodach ogółem powiatów obniżył się o 3,2 p. proc. do 20,4%, przy czym najwyższy był w powiecie proszowickim (37,2%), a najniższy w powiecie wielickim (14,2%). Z ogólne kwoty 510 mln zł przekazanych dotacji średnio 28,0% skierowano na inwestycje – najczęściej w powiecie proszowickim (42,7%). Jednak w większości powiatów dotacje przeznaczone były głównie na finansowanie działalności bieżącej.

Kolejnym transferem zewnętrznym, przekazanym dla zrównoważenia budżetów powiatów była subwencja ogólna. W 2019 r. w tej postaci przekazano z budżetu państwa do powiatów 969 mln zł, co stanowiło 38,8% ich łącznych dochodów. Przekazana subwencja w przeważającej mierze wystąpiła jako subwencja oświatowa (758 mln zł – 78,2%), przy czym w powiatach: olkuskim i oświęcimskim subwencja oświatowa przekraczała nawet 95% subwencji ogólnej. Na pozostałe części subwencji ogólnej, czyli na część wyrównawczą przypadało 166 mln zł, a na równoważącą 22 mln zł. Uzupelnienie subwencji ogólnej na łączną kwotę 24 mln zł odnotowano również w budżetach wszystkich powiatów, a przekazane środki mieściły się w granicach od 31 tys. zł do 5 mln zł.

4.2. Środki unijne w budżetach powiatów

4.2. European Union funds in budgets of powiats

Do budżetów powiatów województwa małopolskiego w 2019 r. wpłynęło 131 mln zł z tytułu środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, co w odniesieniu do roku poprzedniego oznaczało wzrost o 5,6%. Środki te stanowiły 5,2% dochodów ogółem powiatów województwa małopolskiego, wobec 5,6% w 2018 r.

Dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 15 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 19 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 97 mln zł.

Do powiatów, które otrzymały najczęściej środków zaliczono: suski (16 mln zł) i limanowski (11 mln zł), natomiast środki poniżej 1 mln zł wpłynęły do tatrzańskiego.

W 2019 r. z dochodów powiatów w postaci środków unijnych na 1 mieszkańca w powiatach przypadało średnio 54 zł. Wartości powyżej średniej odnotowano w 9 powiatach, najwyższe w powiecie suskim (194 zł), natomiast najmniej dochodów z tego tytułu (10 zł) przypadało na 1 mieszkańca powiatu tatrzańskiego.

4.3. Wydatki

4.3. Expenditure

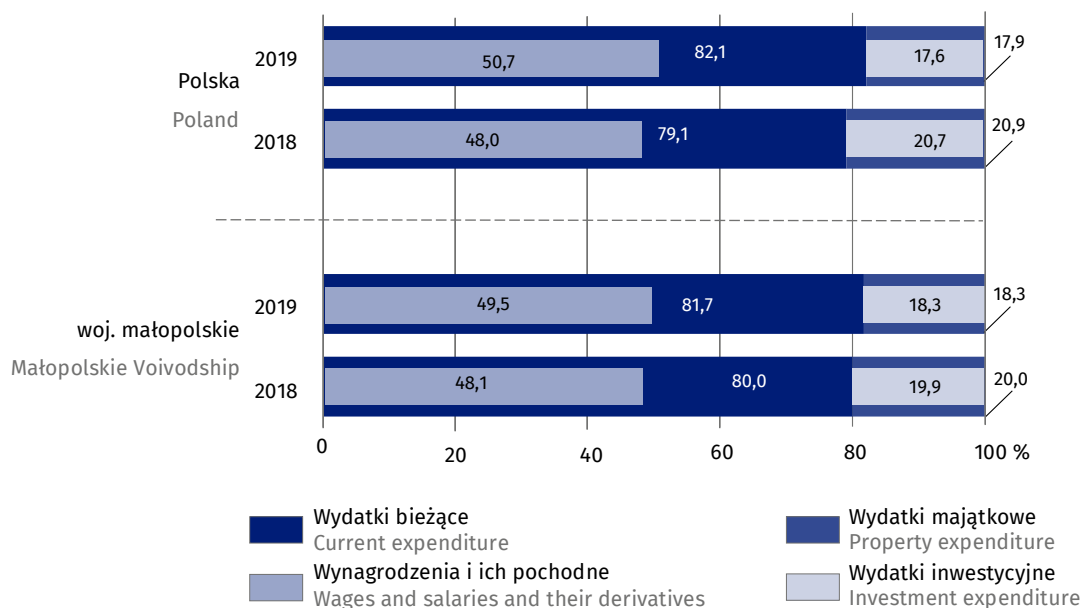
W 2019 r. wydatki ogółem z budżetów powiatów województwa małopolskiego wynosiły 2395 mln zł i były średnio o 6,3% wyższe od poprzedniego roku (w kraju o 3,4% przekroczyły poziom z 2018 r.).

Wydatki bieżące w kwocie 1956 mln zł stanowiły 81,7% wydatków ogółem. Rozdysponowane zostały głównie na wynagrodzenia i ich pochodne (1186 mln zł), zakup materiałów i usług (381 mln zł) oraz dotacje (196 mln zł), co stanowiło łącznie ponad 90,2% tych wydatków.

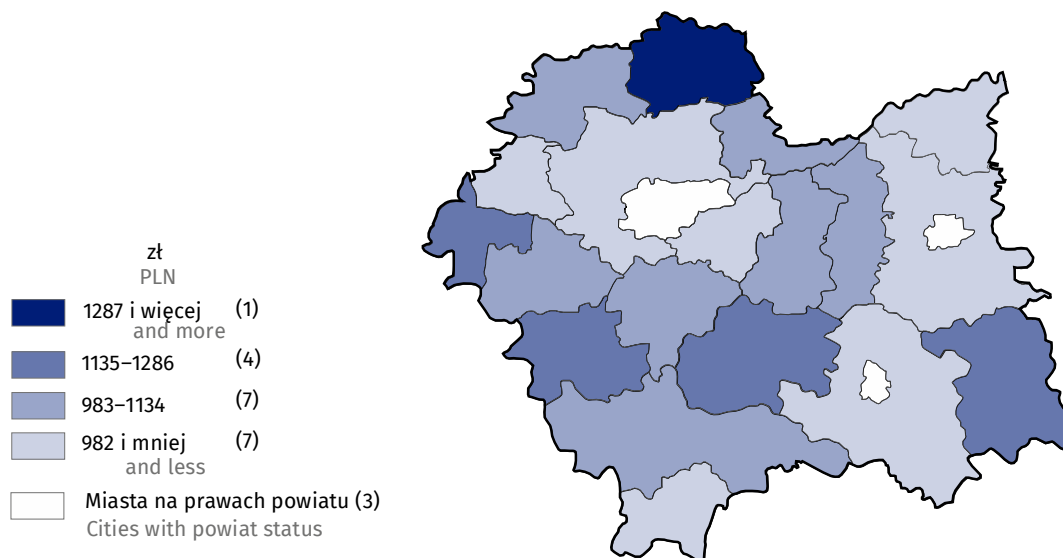
Na wydatki majątkowe w 2019 r. przeznaczono 439 mln zł, co oznaczało zaangażowanie 18,3% ogółu wydatków, które prawie w całości zostały skierowane na inwestycje. Zakup akcji i udziałów w spółkach na łączną kwotę 1 mln zł wykazano w budżecie powiatu wielickiego. Najwyższy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem odnotowano w powiatach: dąbrowskim, nowotarskim i wielickim.

Wykres 19. Struktura wydatków ogółem budżetów powiatów według rodzajów

Chart 19. Structure of total expenditure of powiats budgets by types

**Mapa 7. Wydatki ogółem powiatów na 1 mieszkańca w 2019 r.**

Map 7. Total expenditure of powiats per capita in 2019

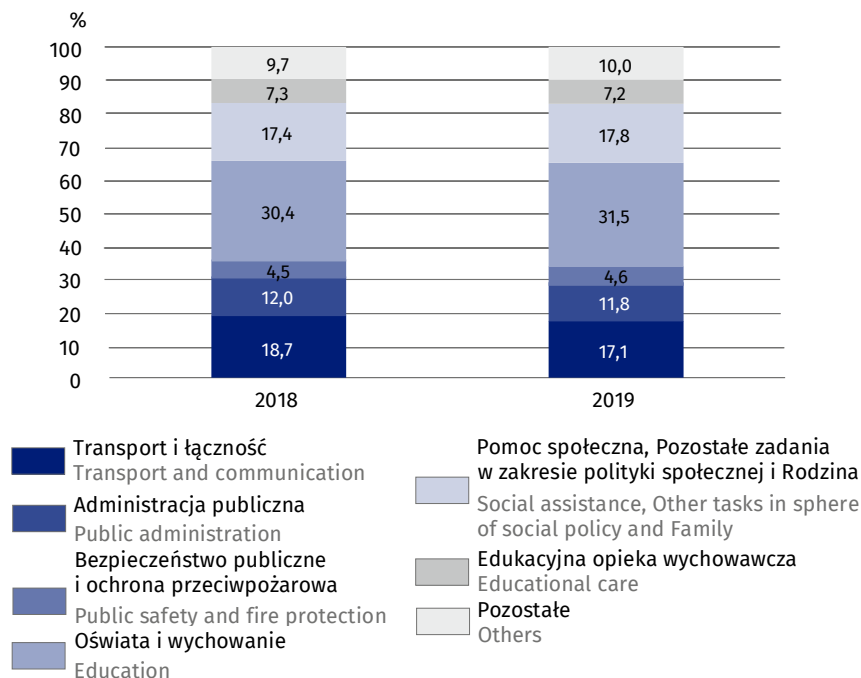


Na 1 mieszkańca w powiatach województwa małopolskiego w 2019 r. z wydatków ogółem przypadło przeciętnie 982 zł (o 56 zł więcej niż w roku poprzednim), z tego na inwestycje – 180 zł (o 4 zł mniej).

W 2019 r. w wydatkach, w układzie według działów, dominowały: Oświata i wychowanie, Transport i łączność oraz wydatki na zadania w ramach pomocy społecznej i wsparcia rodzin. Tylko w tych wymienionych działach wykorzystano 66,4% wszystkich środków.

Wykres 20. Struktura wydatków ogółem budżetów powiatów według działów

Chart 20. Structure of total expenditure of powiats budgets by divisions



Na wydatki w dziale Oświata i wychowanie w 2019 r. powiaty przeznaczyły 755 mln zł (31,5% wydatków ogółem), przy czym w powiecie oświęcimskim wydatki w tym dziale przekroczyły 40% całego budżetu. Rozdysponowano je głównie na wydatki bieżące – 718 mln zł (m. in. na wynagrodzenia i ich pochodne, zakup materiałów i usług), gdyż wydatki majątkowe w kwocie 37 mln zł stanowiły 4,9%. Utrzymanie szkół zawodowych i liceów ogólnokształcących pochłonęło 30,3% wszystkich środków działu, a finansowanie placówek specjalnych (szkół podstawowych, gimnazjów szkół zawodowych) – 10,3%.

W dziale Transport i łączność zrealizowano 410 mln zł, co stanowiło 17,1% ogółu wydatków powiatów. Na finansowanie działalności bieżącej przeznaczono 146 mln zł, natomiast na wydatki majątkowe 264 mln zł, które w całości skierowano na inwestycje (budowa i remonty dróg). Zaznaczyć należy, że w dziale tym zrealizowano 60,3% łącznych środków powiatów przeznaczonych na wydatki inwestycyjne. W 13 powiatach tylko w dziale Transport i łączność zrealizowano ponad połowę wydatków na inwestycje ogółem, najwięcej w powiecie brzeskim (79,7%).

Na zadania w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin przekazano 426 mln zł (17,8% wydatków ogółem), czyli o 34 mln zł więcej niż w 2018 r. W ramach działów finansowano głównie infrastrukturę pomocy społecznej (domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze) oraz zadania nałożone na powiaty w zakresie wspierania rodziny i organizacji pieczy zastępczej.

4.4. Wynik finansowy

4.4. Financial result

Zagregowany wynik finansowy powiatów województwa małopolskiego był dodatni i wynosił 105 mln zł, podczas gdy przed rokiem odnotowano deficyt budżetowy w wysokości minus 40 mln zł. Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 17 powiatach na łączną kwotę 109 mln zł, a deficyt budżetowy w wysokości minus 4 mln zł został wykazany w 2 powiatach.

W 2019 r. zwiększyła się zarówno kwota nadwyżki, jak również liczba powiatów zamykających rok dodatnim wynikiem finansowym. Przeciętna relacja wyniku finansowego do dochodów ogółem zwiększyła się z minus 1,8% w 2018 r. do plus 4,2%. Natomiast deficyt budżetowy wykazany w powiecie chrzanowskim stanowił minus 0,2% dochodów ogółem a w powiecie miechowskim – minus 5,7%.

4.5. Przychody i rozchody

4.5. Revenues and expenses

W 2019 r. przychody ogółem powiatów województwa małopolskiego wynosiły 298 mln zł (11,4% przychodów JST w województwie) i były o 36 mln zł wyższe od środków zgromadzonych w 2018 r. Pochodziły głównie z kredytów i pożyczek oraz z wolnych środków. Kredyty i pożyczki w kwocie 159 mln zł stanowiły 53,5%, a wolne środki 136 mln zł (45,6%).

W 2019 r. zwiększyła się również kwota rozchodów powiatów województwa i wyniosła 141 mln zł (o 57 mln zł wyższa od kwoty z 2018 r.). W strukturze rozchodów dominowała jedna pozycja – spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 139 mln zł (98,8%). Odnotowano również rozchody w postaci udzielonych pożyczek na kwotę 2 mln zł (1,2%).

Zagregowany wynik powiatów w województwie małopolskim za 2019 r. był dodatni. Deficyt budżetowy wykazany w 2 powiatach na kwotę 4 mln zł został sfinansowany głównie przez wolne środki.

4.6. Zadłużenie powiatów

4.6. Debt of powiats

Zobowiązania ogółem powiatów województwa małopolskiego w 2019 r. wynosiły 569 mln zł i były wyższe o 3,3% w porównaniu z 2018 r.

Tablica 4. Zobowiązania powiatów według tytułów dłużnych

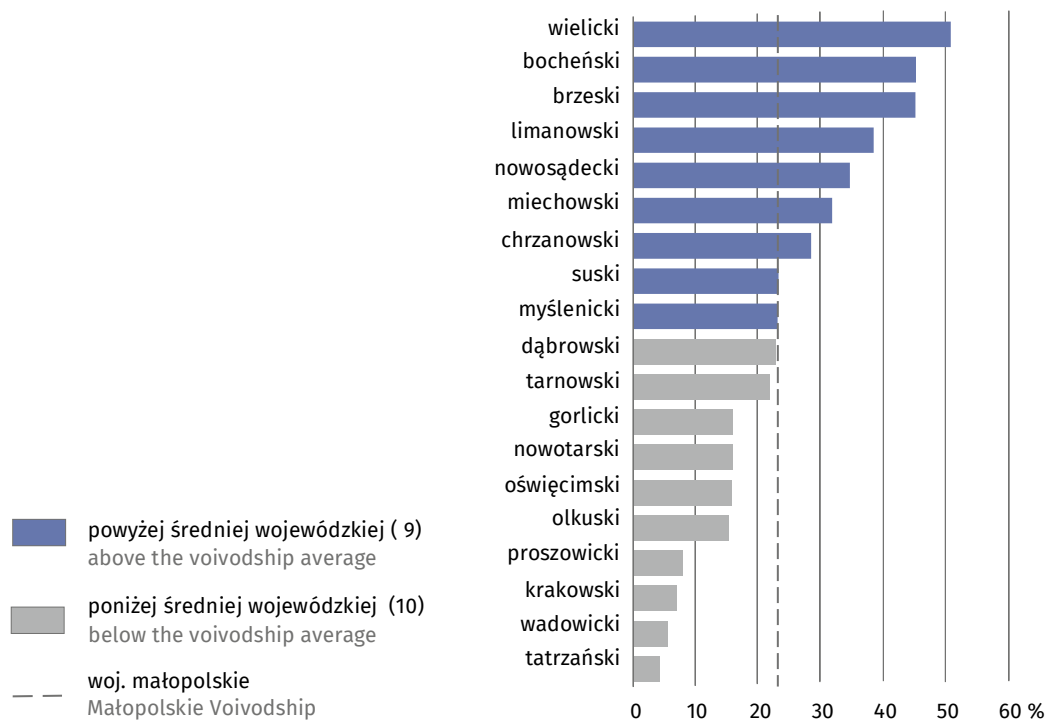
Tablica 4. Liabilities of powiats by types of debt

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
	mln zł million PLN		2018=100
Zobowiązania ogółem Total liabilities	550,7	568,6	103,3
W tym Of which			
Papiery wartościowe Securities	-	-	-
w tym długoterminowe of which long-term	-	-	-
Kredyty i pożyczki Credits and loans	550,6	568,5	103,3
w tym długoterminowe of which long-term	548,8	567,8	103,5
Wymagalne zobowiązania Chargable liabilities	0,2	0,1	62,8
w tym z tytułu dostaw i usług of which for deliveries and services	0,1	0,0	45,0

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of the Ministry of Finance.

Wykres 21. Wskaźnik zadłużenia w powiatach w 2019 r.

Chart 21. Debt ratio of powiats in 2019



Wskaźnik zadłużenia powiatów w 2019 r. wynosił 22,7% i był o 2,2 p. proc. niższy od wskaźnika z 2018 r. Spośród 19-tu powiatów, najwyższa wartość wskaźnika zadłużenia była w powiecie wielickim (50,8%), a najniższa w powiecie tatrzańskim (4,1%).

Obniżenie wskaźnika odnotowano w budżetach 14 powiatów, największe (o 9,3 p. proc.) w budżecie powiatu dąbrowskiego, natomiast wzrost wskaźnika zadłużenia wystąpił w budżetach 5 powiatów, najwyższy w powiecie miechowskim (o 4,8 p. proc.).

Rozdział 5. Gospodarka finansowa województwa

Chapter 5. Financial management in the voivodship

W 2019 r. dochody ogółem województwa przekroczyły poziom poprzedniego roku, ale tempo ich wzrostu było wyraźnie wolniejsze od przeciętnego w kraju dla tej kategorii jednostek. W strukturze rodzajowej dochodów ogółem zwiększył się udział dochodów własnych i subwencji, a obniżył udział dotacji.

Kolejny rok tempo wzrostu wydatków ogółem było słabsze niż dochodów, dlatego również 2019 r. budżet województwa zamknął dodatnim wynikiem finansowym.

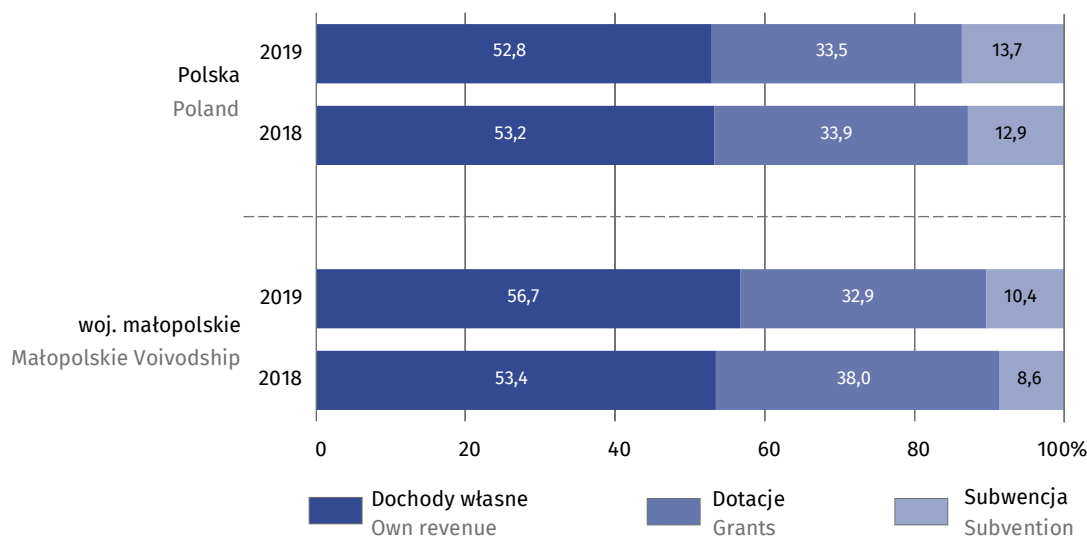
5.1. Dochody

5.1. Revenue

W 2019 r. w budżecie województwa zgromadzono dochody ogółem w kwocie 1418 mln zł, czyli o 3,7% wyższe od poprzedniego roku (w kraju dochody ogółem województw wzrosły o 10,6%). Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego z dochodów ogółem województwa przypadało 416 zł (o 14 zł więcej niż w 2018 r.).

Wykres 22. Struktura dochodów ogółem budżetu województwa według rodzajów

Chart 22. Structure of total revenue of the voivodship's budget by types



W porównaniu z rokiem poprzednim, w 2019 r. zmieniła się struktura dochodów budżetu województwa według rodzajów – zwiększył się udział dochodów własnych z 53,4% w 2018 r. do 56,7% i subwencji – z 8,6% do 10,4%, a obniżył udział dotacji z 38,0% do 32,9%.

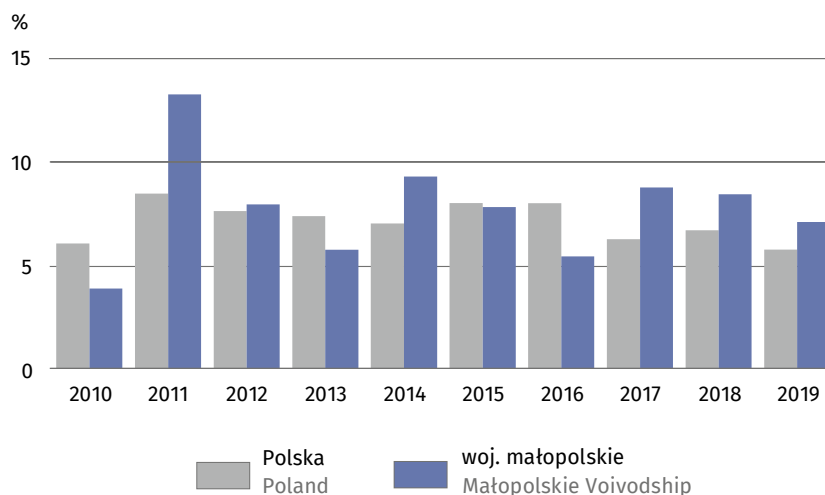
Dochody własne województwa wynosiły 804 mln zł i były o 74 mln zł wyższe niż przed rokiem. Tworzyły je wpływy podatków dochodowych CIT i PIT – 703 mln zł (87,5%), dochody z majątku – 26 mln zł (3,3%) oraz pozostałe dochody – 74 mln zł (9,2%).

Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego w 2019 r. z dochodów własnych województwa przypadało średnio 236 zł (o 21 zł więcej niż w 2018 r.).

Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej budżetu województwa małopolskiego obniżył się o 1,3 p. proc. w odniesieniu do 2018 r. i przyjął wartość 7,1%, ale nadal przewyższał wskaźnik dla wszystkich województw samorządowych w kraju, który wynosił 5,8%.

Wykres 23. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej budżetu województwa

Chart 23. Rate of profitable financial independence of the voivodship's budget



Istotnym źródłem dochodów województwa w 2019 r. nadal pozostały dotacje. Zasiliły one budżet w wysokości 467 mln zł (o 52 mln zł mniej niż przed rokiem), z czego 77 mln zł wpłynęło w postaci dotacji celowych, 61 mln zł jako dotacje §§ 200 i 620 (dotacje celowe w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013) oraz 329 mln zł jako dotacje §§ 205 i 625 (dotacje celowe z Perspektywy Finansowej UE 2014–2020).

Kolejnym źródłem dochodów samorządu województwa była subwencja ogólna. W 2019 r. do budżetu województwa w tej postaci wpłynęło 147 mln zł (o 29 mln zł więcej niż przed rokiem). W ramach subwencji część wyrównawcza wynosiła 78 mln zł, oświatowa – 56 mln zł, regionalna – 10 mln zł, a uzupełnienie subwencji ogólnej – 2 mln zł.

5.2. Środki unijne w budżecie województwa**5.2. European Union funds in the voivodship's budget**

Drugim po gminach (pod względem otrzymanych środków) beneficjentem środków unijnych wśród jednostek samorządowych województwa małopolskiego w 2019 r. został budżet województwa, do którego wpłynęło 414 mln zł (27,4% ogółu środków unijnych dla jednostek samorządowych w województwie). W relacji do roku poprzedniego wpływy środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych były niższe, dlatego obniżył się ich udział w dochodach ogółem województwa z 34,4% w 2018 r. do 29,2%.

W budżecie województwa dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 109 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 98 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 207 mln zł.

Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego w 2019 r. z budżetu województwa przypadało średnio 121 zł z tytułu dochodów na realizację programów i projektów unijnych.

5.3. Wydatki

5.3. Expenditure

W 2019 r. wydatki ogółem budżetu województwa małopolskiego wynosiły 1334 mln zł i były o 1,6% wyższe od kwoty z 2018 r. (w kraju wzrost o 10,8%). Wydatki bieżące wynosiły 929 mln zł, co stanowiło 69,6% wydatków ogółem (przed rokiem 64,8%).

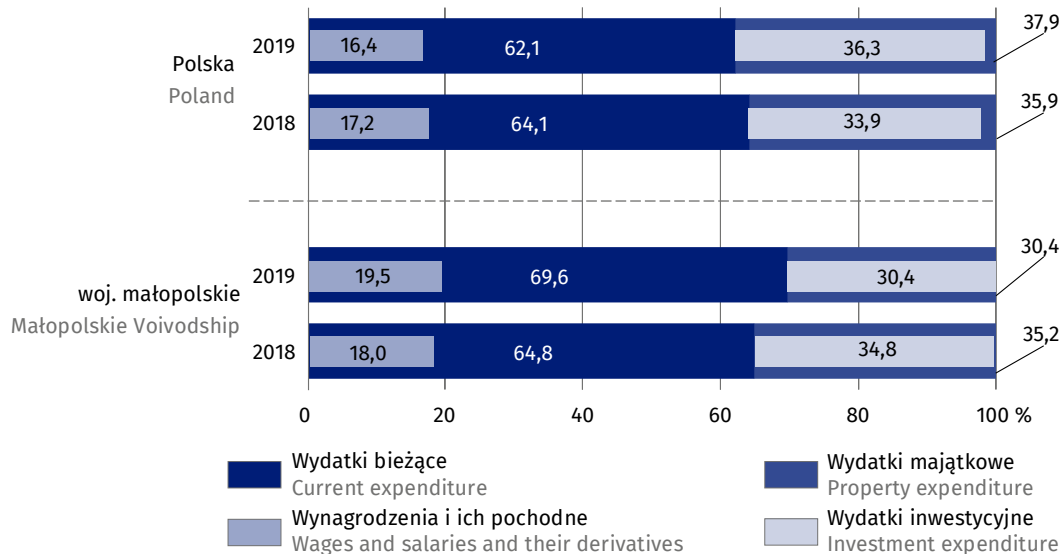
W ramach wydatków bieżących kwotę 863 mln zł (92,9%) zrealizowano tylko w trzech rodzajach: dotacje, wynagrodzenia i ich pochodne oraz zakup materiałów i usług, na które skierowano odpowiednio: 455 mln zł, 260 mln zł i 148 mln zł.

Na wydatki majątkowe przeznaczono 405 mln zł, tj. 30,4% ogółu wydatków, a środki w całości skierowano na cele inwestycyjne, głównie w zakresie działu Transport i łączność.

W 2019 r. z wydatków ogółem budżetu województwa na 1 mieszkańca przypadało przeciętnie 392 zł (o 5 zł więcej niż w 2018 r.), w tym na inwestycje – 119 zł (o 15 zł mniej).

Wykres 24. Struktura wydatków budżetu województwa według rodzajów

Chart 24. Structure of expenditure of the voivodship's budget by types



Struktura wydatków województwa według działów w 2019 r. nieznacznie różniła się od 2018 r. Nadal dominowały wydatki zrealizowane w trzech działach: Transport i łączność, Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego oraz Administracja publiczna, na które rozdysponowano łącznie 63,8% ogółu wydatków.

5.4. Wynik finansowy

5.4. Financial result

Rok 2019 budżet województwa zakończył dodatnim wynikiem finansowym w wysokości 84 mln zł. W kraju zagregowany wynik budżetów województw ogółem również był dodatni (379 mln zł), przy czym ujemny wynik finansowy w kwocie minus 223 mln zł wystąpił w 5 województwach, najwyższy w podlaskim. W grupie województw wykazujących nadwyżkę budżetową, najwyższe wartości wystąpiły w województwie śląskim.

5.5. Przychody i rozchody

5.5. Revenues and expenses

W 2019 r. w budżecie województwa małopolskiego w porównaniu z 2018 r. nastąpił spadek zarówno przychodów jak i rozchodów ogółem. Przychody ogółem wynosiły 115 mln zł (4,4% łącznych przychodów JST w województwie) i były o 44 mln zł niższe od środków zgromadzonych w 2018 r. Kredyty i pożyczki w kwocie 30 mln zł stanowiły 26,1%, wolne środki – 84 mln zł (72,8%) a spłata udzielonych pożyczek – 1 mln zł (1,1%). Z kolei łączna kwota rozchodów ogółem budżetu województwa wynosiła 79 mln zł i była o 48 mln zł niższa od kwoty z poprzedniego roku. W strukturze rozchodów spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 70 mln zł stanowiły 89,0%, a pożyczki udzielone – 9 mln zł (11,0%).

5.6. Zadłużenie województwa

5.6. Debt of the voivodship

Zobowiązania ogółem budżetu województwa w 2019 r. wynosiły 372 mln zł i były o 43 mln zł niższe niż w 2018 r. Wystąpiły w postaci długoterminowych kredytów i pożyczek 287 mln zł (77,1%) oraz papierów wartościowych w kwocie 85 mln zł (22,9%).

Tablica 5. Zobowiązania budżetu województwa według tytułów dłużnych

Table 5. Liabilities of the voivodship's budget by types of debt

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
	mln zł million PLN		2018=100
Zobowiązania ogółem Total liabilities	415,0	371,7	89,6
W tym: Of which:			
Papiery wartościowe Securities	85,0	85,0	100,0
w tym długoterminowe of which long-term	85,0	85,0	100,0
Kredyty i pożyczki Credits and loans	330,0	286,7	86,9
w tym długoterminowe of which long-term	330,0	286,7	86,9
Wymagalne zobowiązania Chargable liabilities	0,0	0,0	269,3
w tym z tytułu dostaw i usług of which for deliveries and services	0,0	0,0	x

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Source: data of the Ministry of Finance.

Wskaźnik zadłużenia budżetu województwa w 2019 r. wynosił 26,2% i był niższy o 4,2 p. proc. w odniesieniu do 2018 r.

UWAGI METODOLOGICZNE

I. **Podstawę prawną** gospodarki finansowej jednostek samorządowych w latach 2005–2019 stanowią:

- do 2009 r. – ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2003 Nr 15 poz. 148 z późniejszymi zmianami),
- od 2010 r. – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 2077) oraz przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. 2009 Nr 157 poz. 1241) z późniejszymi zmianami.

Ponadto obowiązywały:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 994),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 995),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 913),
- ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 1530).

Dane o dochodach i wydatkach budżetowych prezentowane w tablicach opracowano zgodnie ze szczegółową klasyfikacją dochodów i wydatków obowiązującą na mocy kolejnych rozporządzeń Ministra Finansów wydanych dla lat 2010–2019.

W tablicach publikacyjnych dotyczących dochodów i wydatków gmin, dane podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

II. **Objaśnienia podstawowych pojęć**

Na **dochody gmin** składają się:

1) dochody własne:

- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze gminy oraz z podatku dochodowego od osób prawnych od podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze gminy,
- wpływy z podatków i opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj. podatek rolny, podatek leśny, podatek od nieruchomości, podatek od środków transportowych, podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych,
- wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, np. skarbowej, eksploatacyjnej, targowej,
- dochody z majątku gminy, np. dochody z najmu i dzierżawy,
- pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, opłaty administracyjne, opłaty miejscowe, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty.

2) dotacje

- celowe:
 - z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
 - otrzymane z funduszy celowych,
- przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013, §§ 205 i 625 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020),

3) subwencja ogólna dla gmin, składająca się z części:

- oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół podstawowych i gimnazjów, dokształcanie i odprawy nauczycieli,
- wyrównawczej, finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów gmin,
- równoważącej, przyznawanej gminom w związku z przekazaniem dodatkowych zadań z zakresu pomocy społecznej (np. dodatki mieszkaniowe),

- rekompensującej dochody utracone przez gminy w związku z:
 - częściową likwidacją podatku od środków transportowych,
 - ustawowymi ulgami i zwolnieniami w niektórych podatkach,
 - obniżeniem opłaty eksploatacyjnej,
- uzupełnienie subwencji ogólnej, które przeznaczone zostało na uzupełnienie dochodów gmin, w szczególności na zadania związane z pomocą społeczną oraz na wyrównanie różnic w dochodach gmin po zmianie systemu finansowania zadań.

Na dochody **powiatów** składają się:

- 1) dochody własne:
 - udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze powiatu oraz z podatku dochodowego od osób prawnych od podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze powiatu,
 - dochody z majątku powiatu, np. dochody z najmu i dzierżawy,
 - wpływy z opłat stanowiących dochody powiatu, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów,
 - pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty.
- 2) dotacje
 - celowe:
 - z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
 - otrzymane z funduszy celowych,
 - przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013, §§ 205 i 625 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020),
- 3) subwencja ogólna dla powiatów składająca się z części:
 - oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół ponadpodstawowych, szkolnictwa specjalnego oraz placówek całodobowego pobytu uczniów (bursy, internaty), doksztacanie i odprawy nauczycieli,
 - wyrównawczej, finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów powiatów,
 - równoważącej, przyznawanej na uzupełnienie dochodów w związku z realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej oraz różnicowaniem sieci dróg powiatowych,
 - uzupełnienie subwencji ogólnej, które przeznaczone zostało na uzupełnienie dochodów powiatów, w szczególności na zadania związane z finansowaniem inwestycji rozpoczętych przed dniem 1 stycznia 1999 r. na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich, a także na dofinansowanie rzecznych przepraw promowych.

Na dochody **miast na prawach powiatu** składają się dochody części gminnej i dochody części powiatowej (opisane wyżej), ponieważ miasta na prawach powiatu realizują zarówno zadania gminne jak i powiatowe.

Na dochody **województw** składają się:

- 1) dochody własne:
 - udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze województwa oraz z podatku dochodowego od osób prawnych od podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze województwa,
 - dochody z majątku województw, np. dochody z najmu i dzierżawy,
 - pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty,

- 2) dotacje
- celowe:
 - z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
 - otrzymane z funduszy celowych,
 - przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013, §§ 205 i 625 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020),
- 3) subwencja ogólna dla województw składająca się z części:
- oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół ponadpodstawowych i specjalnych o zasięgu regionalnym lub wojewódzkim, ośrodków metodycznych, kolegiów nauczycielskich, placówek dokształcania i doskonalenia nauczycieli, bibliotek publicznych,
 - wyrównawczej, finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów województw,
 - regionalnej, przyznawanej na wyrównanie różnic w dochodach poszczególnych województw, wynikających z różnego potencjału gospodarczego, gęstości zaludnienia.

Na **wydatki** jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- 1) wydatki bieżące:
- dotacje, w tym dla samorządowych zakładów budżetowych,
 - świadczenia na rzecz osób fizycznych,
 - wynagrodzenia,
 - pochodne od wynagrodzeń, w tym składki na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy,
 - wydatki na obsługę długu publicznego,
 - wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji,
 - pozostałe, w tym zakup materiałów i usług,
- 2) wydatki majątkowe:
- inwestycje i zakupy inwestycyjne,
 - zakup i objęcie akcji i udziałów,
 - wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

Nadwyżka /deficyt jest to odpowiednio: dodatnia lub ujemna różnica między dochodami a wydatkami.

Deficyt budżetu jednostki samorządu terytorialnego **może być sfinansowany** przychodami pochodzącymi ze:

- sprzedaży papierów wartościowych wyemitowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego,
- kredytów,
- pożyczek,
- prywatyzacji majątku jednostki samorządu terytorialnego,
- nadwyżki budżetu jednostki samorządu terytorialnego z lat ubiegłych,
- wolnych środków jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

Wskaźnik zadłużenia – na potrzeby niniejszej publikacji użyte określenie oznacza relację zobowiązań ogółem do dochodów ogółem.

Na **dochody z budżetu środków europejskich** składają się:

- środki pochodzące z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rybackiego,
- niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA): Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2015, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009–2015, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy,
- środki na realizację Wspólnej Polityki Rolnej.

W jednostkach samorządu terytorialnego wyróżnia się **samorządowe zakłady budżetowe**, które odpłatnie wykonują wyodrębnione zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych i z dotacji otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Działalność tych zakładów (zgodnie z ustawą

z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych) została ograniczona do sfery użyteczności publicznej – mogą funkcjonować głównie w zakresie gospodarki mieszkaniowej i komunalnej, lokalnego transportu zbiorowego, pomocy społecznej, reintegracji zawodowej i społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, kultury fizycznej i sportu, w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych.

III. Do prezentacji danych w publikacji został zastosowany System Kodowania Jednostek Terytorialnych i Statystycznych (KTS), to przyjęty na potrzeby baz danych i systemów informatycznych statystyki publicznej jednolity wykaz kodów i nazw jednostek zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa oraz jednostek terytorialnych do celów statystycznych (klasyfikacja NUTS). System KTS wprowadzony został Zarządzeniem wewnętrznym nr 22 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia Systemu Kodowania Jednostek Terytorialnych i Statystycznych. Zastępuje on, na potrzeby statystyki publicznej Nomenklaturę Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), zniesioną z dniem 1 stycznia 2019. System KTS został opracowany na podstawie krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju (TERYT) oraz stosowanej w krajach Unii Europejskiej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS). Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych NUTS ma zastosowanie w procesie zbierania, opracowania i rozpowszechniania na obszarze Unii Europejskiej porównywalnych danych dla określonych statystyk regionalnych. Klasyfikacja NUTS służy również kształtowaniu regionalnych polityk krajów Unii Europejskiej i jest niezbędna do przeprowadzania analiz stopnia rozwoju społeczno-gospodarczego regionów. System Kodowania Jednostek Terytorialnych i Statystycznych (KTS) dzieli Polskę na terytorialne, hierarchicznie powiązane jednostki na siedmiu poziomach.

Poziomy terytorialne systemu KTS obejmują:

- Poziom KTS 0 – Polska,
- Poziom KTS 1 – Makroregiony (czyli jednostki NUTS 1),
- Poziom KTS 2 – Województwa,
- Poziom KTS 3 – Regiony (czyli jednostki NUTS 2),
- Poziom KTS 4 – Podregiony (czyli jednostki NUTS 3),
- Poziom KTS 5 – Powiaty (wraz z miastami na prawach powiatu – analogicznie jak w Rejestrze TERYT),
- Poziom KTS 6 – Gminy (wraz z częściami miejskimi gmin miejsko-wiejskich, częściami wiejskimi gmin miejsko-wiejskich, dzielnicami Warszawy, delegaturami Krakowa, Łodzi, Poznania i Wrocławia – analogicznie jak w Rejestrze TERYT).

Informacje o Rewizji NUTS 2016 obowiązującej od 1 stycznia 2019 r. dostępne są na stronie <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/klasyfikacja-nuts-w-polsce/>.

- IV. Przy przeliczeniach na 1 mieszkańca danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 30 czerwca.
- V. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
- VI. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.
- VII. Mediana czyli wartość środkowa to wartość cechy w szeregu uporządkowanym, powyżej i poniżej której znajduje się jednakowa liczba obserwacji.
- VIII. Dane dotyczące dochodów własnych w latach 2000–2005 różnią się od prezentowanych wcześniej, gdyż zostały powiększone o środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych, które stanowiły odrębną pozycję budżetową.
- IX. W legendach map cyfry w nawiasach oznaczają liczbę powiatów i gmin.

METHODOLOGICAL NOTES

- I. **The legal basis** for the financial management of local government units in 2005–2019 was:
- until 2009 – the Act of 26 November 1998 on Public Finance (unified text, Journal of Laws 2003, No. 15, item 148, with later amendments),
 - until 2010 – the Act of 27 August 2009 on Public Finance (unified text, Journal of Laws 2017, item 2077) and provisions introducing the Act on Public Finance (Journal of Laws of 2009, No. 157, item 1241) with later amendments.

Furthermore, the following applies:

- the Act of 8 March 1990 on gmina local government (unified text, Journal of Laws 2019, item 994),
- the Act of 5 June 1998 on powiat local government (unified text, Journal of Laws 2019, item 995),
- the Act of 5 June 1998 on voivodship local government (unified text, Journal of Laws 2019, item 913),
- the Act of 13 November 2003 on revenue of local government units (unified text, Journal of Laws 2019, item 1530).

Data on budget revenue and expenditure presented in tables have been compiled in accordance with the detailed classification of revenue and expenditure in force under subsequent decrees of the Minister of Finance issued for the years 2010–2019.

In the publication tables on revenue and expenditure of gminas, data are given excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

II. Explanations of basic concepts

Gmina revenue consists of:

- 1) own revenue:
 - shares in taxes constituting the state budget income, in the form of income tax receipts from natural persons from taxpayers of this tax living in the area of gmina and from income tax on legal persons from taxpayers of this tax having their registered office in the area of gmina,
 - receipts from taxes and fees established and collected on the basis of separate acts, i.e. agricultural tax, forest tax, tax on real estate, tax on means of transport, business tax of natural persons, inheritance and donation tax, tax on civil law transactions,
 - receipts from fees established and collected on the basis of separate acts, e.g. fiscal law, exploitation law, market law,
 - revenue from gmina property, e.g. income from renting and leasing,
 - other revenue, e.g. funds for additional financing of own tasks obtained from non-budgetary sources, administrative fees, local fees, interests on funds accumulated on bank accounts, interests for late payment of fees.
- 2) grants
 - targeted:
 - from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks and tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies, realized on the basis of agreements with local government units,
 - received from appropriated funds,
 - provided under programmes financed from European funds and other foreign funds that are not returnable and payments from the European funds budget (paragraphs 200 and 620 under the EU Financial Perspective 2007–2013, paragraphs 205 and 625 under the EU Financial Perspective 2014–2020),
- 3) general subvention for gminas comprising:
 - educational part, including the maintenance of public primary and lower secondary schools, teacher training and admission,
 - equalisation part, financing benefits from social assistance and reducing disproportions in the income level of gminas,
 - balancing part, granted to gminas in connection with the transfer of additional tasks in the field of social assistance (e.g. housing allowances),
 - compensating income lost by gminas in connection with:
 - partial liquidation of tax on means of transport,

- statutory concessions and exemptions in certain taxes,
- reduction of the operating fee,
- supplementing the general subvention, which was intended to supplement revenue of gminas, in particular for tasks related to social assistance and to compensate differences in revenue of gminas after changing the system of financing tasks.

Powiat revenue consists of:

- 1) own revenue:
 - shares in taxes constituting income of the state budget, in the form of income tax on natural persons from taxpayers of this tax residing in the powiat area and from income tax on legal persons from taxpayers of this tax having their registered office in the powiat area,
 - revenue from powiat property, e.g. income from renting and leasing,
 - receipts from fees constituting powiat income paid on the basis of separate regulations,
 - other revenue, e.g. funds for additional financing of own tasks obtained from non-budgetary sources, interests on funds accumulated on bank accounts, interests for late payment of fees.
- 2) grants
 - targeted:
 - from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, tasks realized on the basis of agreements with government units,
 - realized on the basis of agreements with local government units,
 - received from appropriated funds,
 - provided under programmes financed from European funds and other foreign funds that are not returnable and payments from the European funds budget (paragraphs 200 and 620 under the EU Financial Perspective 2007–2013, paragraphs 205 and 625 under the EU Financial Perspective 2014–2020),
- 3) general subvention for powiats comprising:
 - educational part, including the maintenance of public secondary schools, special education and facilities for the 24 hour stay of students (dormitories, boarding schools), further education and training for teachers,
 - equalisation part, financing benefits from social assistance and reducing disproportions in the income level of powiats,
 - balancing part, granted in connection with the transfer of additional tasks in the field of social assistance and diversification of the powiat road network,
 - supplementing the general subvention, which was intended to supplement revenue of powiats, in particular for tasks related to the financing of investments started before 1st January 1999 on powiat and voivodship public roads, as well as for additional financing of river ferry crossings.

Revenue of **cities with powiat status** consists of revenue of the gmina part and revenue of the powiat part (described above), since cities with powiat status perform both gmina and powiat tasks.

Revenue of **voivodships** consists of:

- 1) own revenue:
 - shares in taxes constituting the state budget income, in the form of income tax receipts from natural persons from taxpayers of this tax living in the area of a voivodship and from income tax on legal persons from taxpayers of this tax having their registered office in the area of a voivodship,
 - revenue from voivodship property, e.g. income from renting and leasing,
 - other revenue, e.g. funds for additional financing of own tasks obtained from non-budgetary sources, interests on funds accumulated on bank accounts, interests for late payment of fees,
- 2) grants
 - targeted:
 - from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, ones realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - realized on the basis of agreements with local government units,
 - received from appropriated funds,
 - provided under programmes financed from European funds and other foreign funds that are not returnable and payments from the European funds budget (paragraphs 200 and 620 under the EU

Financial Perspective 2007–2013, paragraphs 205 and 625 under the EU Financial Perspective 2014–2020),

- 3) general subvention for voivodships comprising:
- educational part, including the maintenance of public secondary and special schools at a regional or provincial level, methodological centres, teacher training colleges, teacher education and improvement centres, public libraries,
 - equalisation part, financing benefits from social assistance and reducing disproportions in the income level of voivodships,
 - regional part, granted to compensate differences in revenue of individual voivodships, resulting from different economic potential, population density.

Expenditure of local government units consist of:

- 1) current expenditure:
- grants, including for local government budgetary establishments,
 - benefits for natural persons,
 - wages and salaries,
 - derivatives from wages and salaries, including contributions to social security and the Labour Fund,
 - expenditure on public debt servicing,
 - expenses for granting endorsements and guarantees,
 - other, including the purchase of materials and services,
- 2) property expenditure:
- investments and investment purchases,
 - purchase and acquisition of shares,
 - contribution to commercial law companies.

Surplus / deficit is respectively: positive or negative difference between revenue and expenditure.

The budget deficit of a local government unit **can be financed** with revenue from:

- the sale of securities issued by a local government unit,
- credits,
- loans,
- privatization of the property of the local government unit,
- surplus of the budget of the local government unit from previous years,
- free funds as cash surplus on the current account of the budget of a local government unit, resulting from settlements of issued securities, credits and loans from previous years.

Debt ratio – for the purposes of this publication, the term used means the ratio of total liabilities to total revenue.

The European funds budget revenue comprise:

- resources from the structural funds, Cohesion Fund and European Fisheries Fund,
- non-refundable funds from the aid granted by Member States of the European Free Trade Association, (EFTA); Norwegian Financial Mechanism 2009–2015, Financial Mechanism of the European Economic Area 2009–2015; the Swiss–Polish Cooperation Programme,
- measures for the implementation of the Common Agricultural Policy.

Among local government units **local government budgetary establishments** are distinguished, which carry out separate tasks for a fee and cover costs of their operations from their own revenue and from subventions received from the budgets of local government units. The activity of these establishments (in accordance with the Law on Public Finance, dated 27 August 2009) has been limited to the sphere of public utilities – they can operate mainly in the fields of housing and municipal economy, local public transport, social assistance, professional and social reintegration, as well as occupational and social rehabilitation of disabled persons, physical culture and sports, including the maintenance of recreational areas and sports equipment.

- III. For the presentation of data in the publication, the Coding System for Territorial and Statistical Units (KTS) was used, it is a uniform list of codes and names of units of the basic three-stage territorial division of the state and territorial units for statistical purposes adopted for the needs of databases and information systems of public statistics (NUTS classification). The KTS system was introduced by Internal Order No. 22 of the President of the Central Statistical Office of 24 August 2017 regarding the introduction of the Coding System for Territorial and Statistical Units. It replaces, for the purposes of official statistics, the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS), abolished on 1 January 2019. The KTS system was developed on the basis of the national register of the official territorial division of the country (TERYT) and the Classification of Territorial Units for Statistical Purposes used in the European Union (NUTS). The NUTS Classification of Territorial Units for Statistical Purposes is used in the process of collecting, developing and disseminating comparable data for specific regional statistics in the European Union. The NUTS classification also serves to shape regional policies of European Union countries and is necessary to analyse the degree of socio-economic development of regions. The Coding System for Territorial and Statistical Units (KTS) divides Poland into territorial, hierarchically related units on seven levels.

The territorial levels of the KTS system include:

- Level KTS 0 – Poland,
- Level KTS 1 – Macroregions (i.e. NUTS 1 units),
- Level KTS 2 – Voivodships,
- Level KTS 3 – Regions (i.e. NUTS 2 units),
- Level KTS 4 – Subregiony (i.e. NUTS 3 units),
- Level KTS 5 – Powiats (together with cities with powiat status – similarly to the TERYT Register),
- Level KTS 6 – Gminas (together with urban parts of urban-rural gminas, rural parts of urban-rural gminas, districts of Warszawa, delegations of Kraków, Łódź, Poznań and Wrocław – similarly to the TERYT Register).

Information about the NUTS 2016 Revision in force from 1 January 2019 is available at <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/klasyfikacja-nuts-w-polsce/>

- IV. When computing data per capita describing the size of the phenomenon during the year, the population as of 30th June was adopted.
- V. Relative numbers (indices, percentages) are calculated, as a rule, on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in tables.
- VI. Due to the electronic method of data processing, in some cases sums of components may differ from the amount given in the item "total".
- VII. The median or middle value is the value of the feature in an ordered series, above and below which there is the same number of observations.
- VIII. Data on own revenue in the years 2000–2005 differ from those presented earlier, as they were increased by funds for financing own tasks from non-budgetary sources, which constituted a separate budget item.
- IX. In map legends, numbers in parentheses indicate the number of powiats and gminas.